

**(Pagal priemonę „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ vykdytos
studijos ataskaitos forma)**

**LIETUVOS SOCIALINIŲ MOKSLŲ CENTRO EKONOMIKOS IR KAIMO VYSTYMO
INSTITUTAS**

I. PAGRINDINIAI DUOMENYS APIE BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJĄ:

Pavadinimas: Bitininkystės rinkos stebėseną

II. BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Pareigybė atliekant bitininkystės sektoriaus studiją	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Telefonas, el. paštas	Darbovietės pavadinimas, pareigos
Bitininkystės sektoriaus studijos vadovas					
1.	Studijos vadovė	daktaras	Vida Dabkienė	+370 5 2622429 vida.dabkiene@ekvi.lt	LSMC, EKVI Tvarių maisto sistemų skyrius Mokslo darbuotoja
Kiti bitininkystės sektoriaus studijos vykdytojai					
2.	Tyrėja	magistras	Ovidija Eičaitė	+370 5 2622429 ovidija.eicaite@ekvi.lt	LSMC, EKVI Tvarių maisto sistemų skyrius Tyrėja
3.	Tyrėja	magistras	Deiva Mikelionytė	+370 5 2614547 deiva.mikelionyte@ekvi.lt	LSMC, EKVI Tvarių maisto sistemų skyrius Tyrėja

III. BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJOS PAGRINDIMAS IR VEIKLŲ APIBŪDINIMAS

I. SANTRUMPOS IR SUTARTINIAI ŽENKLAI

Santrumpa ar sutartinis ženklas	Paaiškinimas
ES	Europos Sąjunga
EKVI	Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas
NKP	Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą pagamintas produktas
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
SGN	Saugoma geografinė nuoroda
SKVN	Saugomos kilmės vietos nuoroda
ŪADT	Ūkių apskaitos duomenų tinklas
VDA	Valstybės duomenų agentūra
VMVT	Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyba
ŽŪDC	Žemės ūkio duomenų centras

II. PAGRINDINIŲ REZULTATŲ SANTRAUKA

VDA duomenis, 2022 m. pradžioje Lietuvos bitininkai laikė 231,8 tūkst. bičių šeimų. 2023 m. pradžioje daugiausia bičių šeimų buvo užregistruota Vilniaus (37,2 tūkst.), Panevėžio (34,2 tūkst.) ir Utenos (31,8 tūkst.) apskrityse, kuriose jos sudarė atitinkamai 16,0, 14,7 ir 13,7 proc. visų šalies bičių šeimų. ŽŪDC duomenimis, 2023 m. sausio 1 d. buvo registruota 230,5 tūkst. bičių šeimų, kurias laikė 9242 bičių laikytojai. ŽŪDC duomenimis, 2022 m. vidutiniškai viename Lietuvos bityne buvo laikoma 23,8 bičių šeimos, o 2023 m. – 24,9. VŠĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo sertifikuoti 25 ekologiniai bitininkystės ūkiai, kurie laikė 1102 bičių šeimas, vidutiniškai vienam ūkiui teko 44,1 bičių šeimos. ŽŪDC duomenimis, 2022 m. profesionalių bitininkų skaičius siekė 40, o jų laikomų bičių šeimų skaičius sudarė 13,1 tūkst. Vidutinis bitininkų amžius buvo 59 metai.

2022 m. medaus vidutinė mažmeninė kaina buvo 6,66 EUR/kg, o ekologiško vidutinė mažmeninė kaina – 17,76 EUR/kg. 2019–2022 m. medaus supirkimo kaina sudarė 39,7–53,9 proc. medaus vidutinės mažmeninės kainos. VDA duomenimis, 2022 m.

Lietuvoje buvo surinkta 6017 t medaus. 2021–2022 m. didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonės supirko apie 30–40 proc. pagaminto medaus, iš kurio apie 2–3 proc. buvo skirta perdirbimui, o likusi dalis – prekybai vidaus rinkoje ir eksportui. 2022 m. užsienio prekybos medumi balansas buvo teigiamas: eksportas viršijo importą 433,5 t. Į užsienį buvo eksportuota 1313,7 t lietuviškos kilmės medaus. 91,4 proc. lietuviškos kilmės medaus buvo išvežta į ES šalis. Į Lietuvą buvo importuota 1784,0 t medaus. 50 proc. medaus buvo įvežta iš Ukrainos.

ŪADT duomenimis, 2021 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teko 2,67 EUR išlaidų, iš kurių pastovios išlaidos sudarė 1,82 EUR, o kintamos išlaidos – 0,85 EUR. Prognozuojama, kad 2022 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teks 4,11 EUR išlaidų, iš kurių pastovios išlaidos sudarys 3,08 EUR, o kintamos išlaidos – 1,02 EUR. 2021 m. varozės kontrolės išlaidos, tenkančios vienam pagamintam medaus kilogramui, sudarė 0,02 EUR. Prognozuojama, kad 2022 m. šios išlaidos gali siekti 0,05 EUR.

NMA duomenimis, teikiant paramą Lietuvos bitininkystės sektoriui pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“, 2022 m. bitininkams ir bitininkų asociacijoms patvirtinta paramos suma siekė 1092,0 tūkst. EUR, ir tai buvo 28,8 proc. daugiau nei 2021 m. Didžiausią šios paramos dalį (36 proc.) sudarė parama priemonei „Bitininkystės produktų kokybės gerinimas, siekiant didinti jų vertę rinkoje“.

III. TURINYS

I. PAGRINDINIAI DUOMENYS APIE BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJĄ	1
II. BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJOS VYKDYTOJAI	1
III. BITININKYSTĖS SEKTORIAUS STUDIJOS PAGRINDIMAS IR VEIKLŲ APIBŪDINIMAS	1
I. SANTRUMPOS IR SUTARTINIAI ŽENKLAI.....	1
II. PAGRINDINIŲ REZULTATŲ SANTRAUKA	1
III. TURINYS.....	2
ĮVADAS.....	2
DĖSTOMOJI ATASKAITOS DALIS	2
METODIKA.....	2
BITININKŲ IR BIČIŲ ŠEIMŲ SKAIČIUS.....	3
BIČIŲ PRODUKTŲ KAINOS	5
RINKOS STRUKTŪRA	6
BIČIŲ PRODUKTŲ KOKYBĖ.....	9
BIČIŲ SVEIKATINGUMAS	11
BITININKYSTĖS ŪKIŲ EKONOMINĖ ANALIZĖ.....	13
PARAMA BITININKYSTĖS ŪKIAMS	17
IŠVADOS.....	19
PRIEDAS	20

ĮVADAS

Tyrimo tikslas – stebėti bitininkystės sektoriaus pokyčius, rinkti informaciją apie Lietuvos bitynų raidą, ūkių dydžius, gaminamos produkcijos asortimentą, bičių sveikatingumą, bitynų apsirūpinimą inventoriumi.

Uždaviniai:

Tyrimo tikslui įgyvendinti suformuluoti šie uždaviniai:

1. Pateikti bitininkystės sektoriaus struktūrinių rodiklių dinamiką (bičių šeimų ir bičių laikytojų skaičius);
2. Pateikti bičių produktų kainų tendencijas, parduodant juos skirtingais produktų pardavimo tiekimo kanalais, ir medaus kainų palyginimą su ES atitinkamomis kainomis;
3. Nustatyti lietuviškos kilmės medaus eksporto ir medaus importo geografinę struktūrą, Lietuvos užsienio prekybos medumi srautus ir nustatyti medaus vidutines importo ir eksporto kainas;
4. Pateikti bitininkystės ūkių, užsiimančių pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą (NKP) pagamintų bičių produktų gamybą, skaičiaus ir bičių šeimų skaičiaus dinamiką;
5. Pateikti bitininkystės ūkių, užsiimančių ekologine bitininkyste, skaičiaus ir bičių šeimų skaičiaus tendencijas, įvertinti ekologiškų bičių produktų gamybą Lietuvoje;
6. Pateikti Amerikinio bičių perų puvinio paplitimo Lietuvoje duomenis;
7. Atlikti bitininkystės ūkių išlaidų struktūros tyrimą ir pateikti rezultatus 2022 m. ir prognozę 2023 m.;
8. Atlikti bitininkystės ūkininkavimo krypties ūkių produktyvumo ir pajamų tyrimą ir pristatyti rezultatus;
9. Susisteminti bitininkų dalyvavimą programos „Parama bitininkystės sektoriui“ atskirose priemonėse.

DĖSTOMOJI ATASKAITOS DALIS

METODIKA

Tyrimo laikotarpis apima 2020–2022 m. Kai kurių rodiklių tendencijoms pateikti naudojama ilgesnė duomenų eilutė, taip pat pateikiama ir naujausia (2023 m.) kai kurių rodiklių statistika (pvz., bičių šeimų ir laikytojų skaičius).

Bitininkystės sektoriaus rinkos tyrimas – tai statistinės informacijos apie bitininkystės sektorių kaupimas ir šio sektoriaus plėtros įvertinimas statistinės analizės pagrindu. Atliekant šį tyrimą, naudojami Europos Sąjungos statistikos tarnybos Eurostato, Lietuvos Valstybės duomenų agentūros (VDA), Valstybinės maisto ir veterinarijos

tarnybos (VMVT), Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA), VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ (ŽŪDC), Ūkio apskaitos duomenų tinklo (ŪADT), VšĮ „Ekoagros“ ir kiti duomenys. Rinkos stebėsenos rezultatams pateikti naudoti sisteminimo ir grafinio vaizdavimo metodai. Formuluojuot išvadas, panaudotas apibendrinimo metodas. Susisteminti tyrimo rezultatai „Bitininkystės sektoriaus pagrindiniai rodikliai“ pateikti Priedo 1 lentelėje.

Tyrimo atlikta bitininkystės sektoriaus analizė, įvertinant bendrą bitininkų, tarp jų ir bitininkų profesionalų, skaičiaus ir jų laikomų bičių šeimų skaičiaus pokyčius bei išryškinant šiuos pokyčius nulėmusias priežastis; išanalizuojant pagrindinio bičių produkto – medaus – rinkodaros struktūrą; įvertinant tiesioginius medaus pardavimus vartotojams / mažmenininkams, pardavimus medaus paruošėjams rinkai / prekyautojams, pramonei; išanalizuojant medaus importą ir eksportą; įvertinant medaus supirkimo, mažmeninių ir turgaus kainų tendencijas ir pagal galimybes palyginant kai kurias medaus kainas su tam tikrų ES šalių narių atitinkamomis kainomis.

Darbo vykdymas (tyrimo rengimas) susideda iš 5 etapų:

1 etapas. Duomenų rinkimas (įvertinamas reikalingos informacijos pagal institucijas (viešai neprieinamų duomenų) poreikis, vykdomos duomenų užklauskos).

2 etapas. Darbų pasidalijimas tarp vykdytojų ir darbų vykdymas (renkami ir tvarkomi viešai prieinami duomenys, analizuojami duomenys, gauti pagal užklauskas).

3 etapas. Darbų apjungimas, išvadų pateikimas.

4 etapas. Viso tyrimo apibendrintos statistinės informacijos pateikimas vienoje galutinėje lentelėje (2020 m., 2021 m. ir 2022 m.).

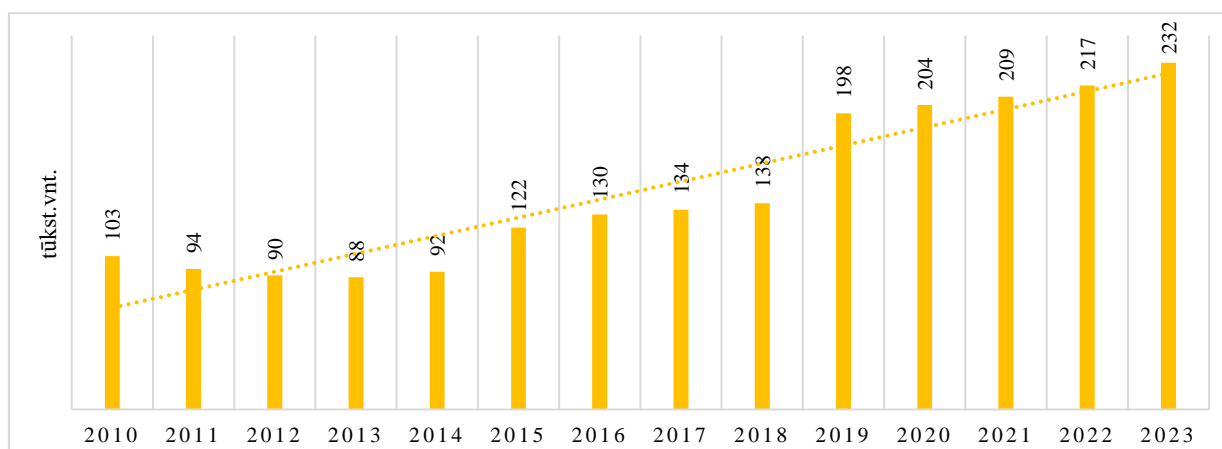
5 etapas. Darbo maketavimas.

Visi darbo uždaviniai įgyvendinti, išskyrus 6, susijusį su Amerikinio bičių perų puvinio paplitimo Lietuvoje duomenimis, kadangi 2022 m. šios ligos stebėseną Lietuvoje nebuvo vykdoma.

Darbai atlikti iki 2023 m. liepos 31 d.

BITININKŲ IR BIČIŲ ŠEIMŲ SKAIČIUS

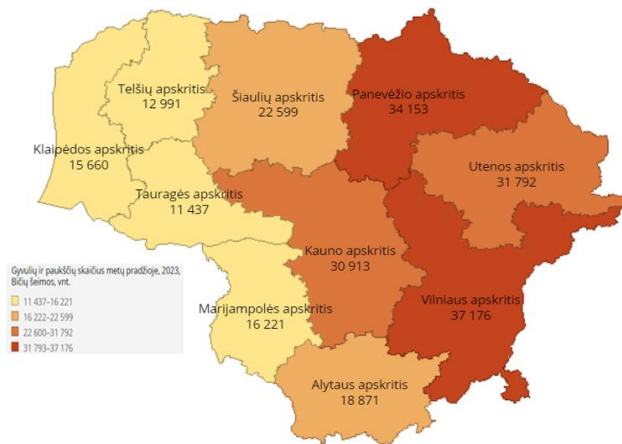
VDA duomenis, 2022 m. pradžioje Lietuvos bitininkai laikė 231,8 tūkst. bičių šeimų. Stipriai šoktelėjus bičių šeimų skaičiui 2019 m., jis toliau pastoviai didėjo. Per paskutinius 11 metų, t. y., 2023 m., palyginti su 2013 m., bičių šeimų užregistruota net 2,6 kartus daugiau (1 pav.).

1 pav. Bičių šeimų skaičius 2010–2023 m. (metų pradžioje) Lietuvoje, tūkst.

Šaltinis: VDA duomenys.

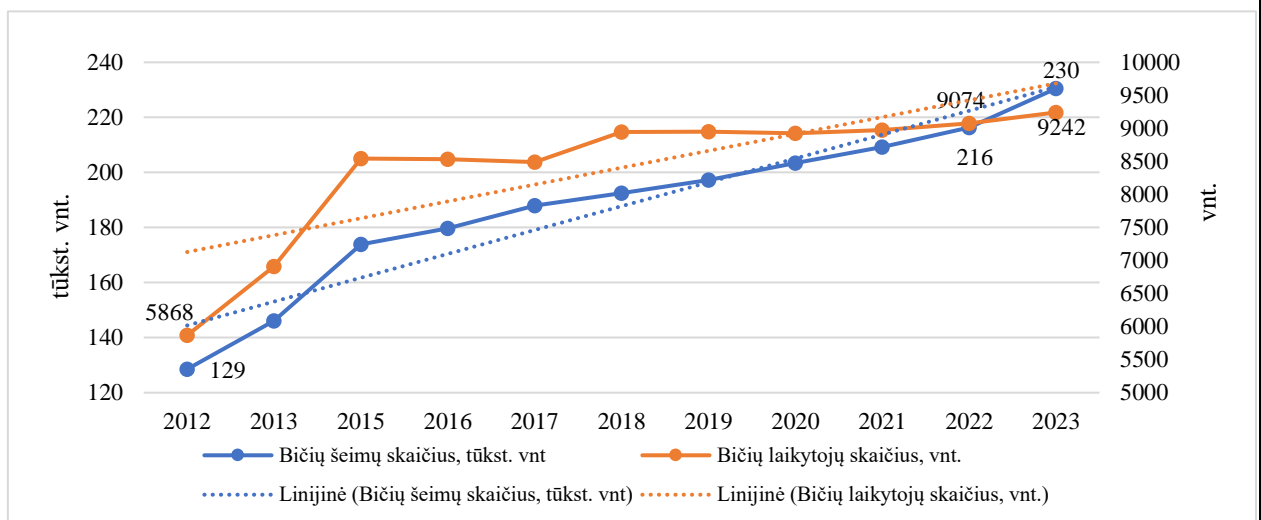
2023 m. pradžioje daugiausia bičių šeimų buvo užregistruota Vilniaus (37,2 tūkst.), Panevėžio (34,2 tūkst.) ir Utenos (31,8 tūkst.) apskrityse, kuriose jos atitinkamai sudarė 16,0, 14,7 ir 13,7 proc. visų šalies bičių šeimų (2 pav.). 2023 m., palyginti su 2020 m., bičių šeimų skaičius daugiausia padidėjo Alytaus (20,0 proc.) ir Utenos (19,1 proc.) apskrityse, o mažiausia – Šiaulių (0,1 proc.) apskrityje. Daugiausia bičių šeimų, tenkančių 100 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų (2022 m. duomenys, naujausi prieinami) buvo Utenos (13,1) ir Vilniaus (13,0) apskrityse, o mažiausia – Tauragės (5,3) apskrityje.

2 pav. Bičių šeimų skaičius pagal apskritis 2023 m. (metų pradžioje), vnt.

Šaltinis: VDA duomenys.

ŽŪDC teikia ūkinių gyvūnų registro statistiką, pagal kurią 2023 m. sausio 1 d. buvo registruotos 230472 bičių šeimos, o jas laikė 9242 bičių laikytojai (3 pav.).

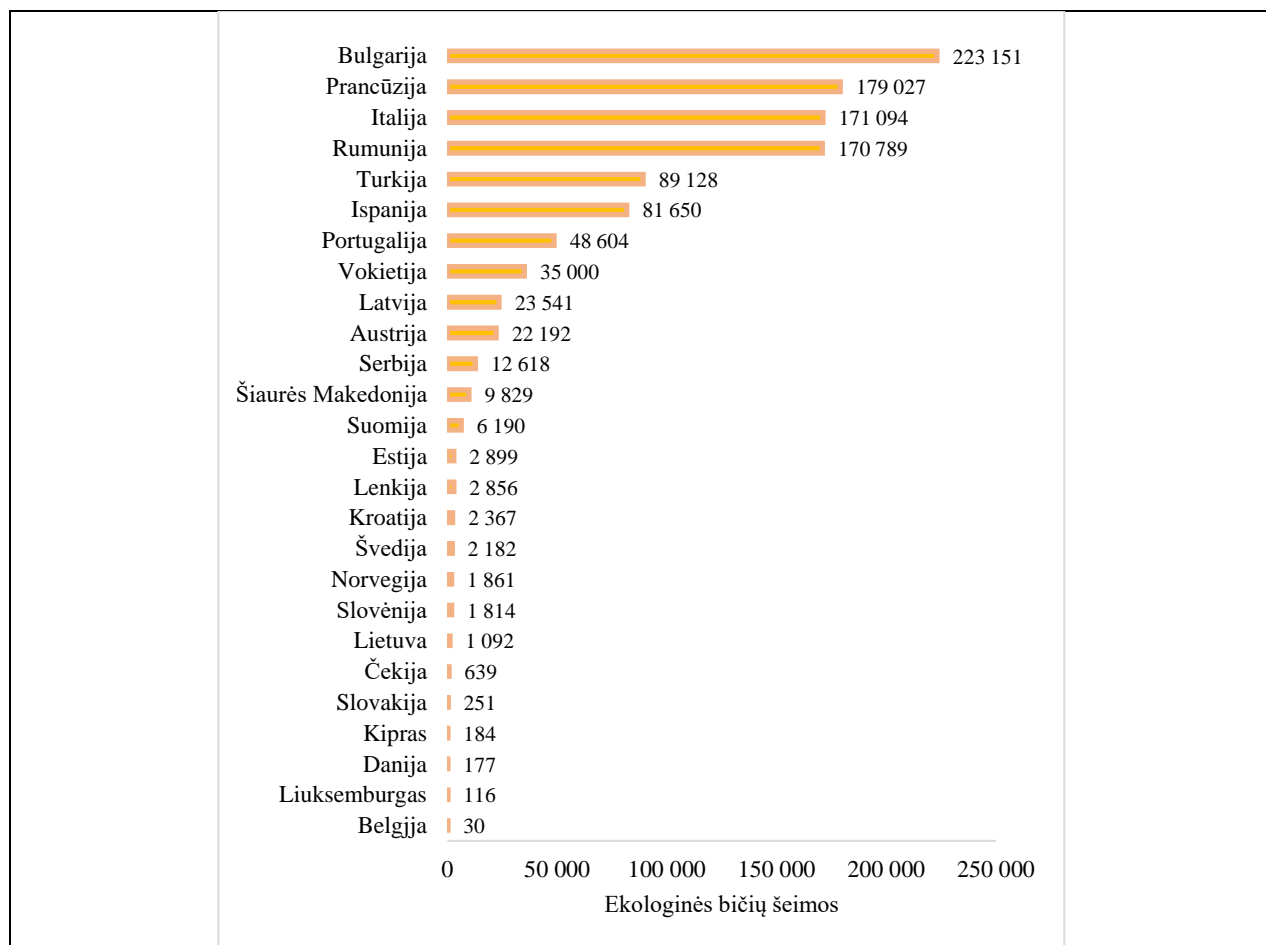
2 pav. Bičių šeimų (tūkst. vnt.) ir bičių laikytojų (vnt.) skaičius 2012–2023 m. (metų pradžioje) Lietuvoje

Šaltinis: ŽŪDC duomenys.

ŽŪDC duomenimis, 2022 m. vidutiniškai viename Lietuvos bityne buvo laikoma 23,8 bičių šeimos (216313 / 9074), o 2023 m. – 24,9 (230472 / 9242). VšĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo 25 ekologiniai bitininkystės ūkiai, kurie laikė 1102 bičių šeimas, vidutiniškai vienam ūkiui teko 44,1 bičių šeimos.

2021 m. pasaulyje buvo laikoma buvo beveik 2,73 mln. ekologinių bičių šeimų, o tai sudarė 3,0 proc. pasaulio bičių šeimų (FiBL, 2023)¹. Ekologiškai auginamų bičių šeimų daugiausia yra Europoje (39,1 proc.) ir Lotynų Amerikoje (37,8 proc.). 2021 m. Europoje daugiausia ekologinių bičių šeimų buvo Bulgarijoje (223,2 tūkst.), Prancūzijoje (179,0 tūkst.) ir Italijoje (171,1 tūkst.). Latvijoje ekologinių bičių šeimų skaičius daugiau kaip 20 kartų didesnis nei Lietuvoje (4 pav.).

¹ Research Institute of Organic Agriculture FiBL (2023). The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2023. <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1254-organic-world-2023.pdf>.

4 pav. Ekologinių bičių šeimų skaičius kai kuriose Europos šalyse 2021 m., vnt.

Šaltinis: Fibl (2023).

ŽŪDC duomenimis, 2022 m. profesionalių bitininkų (laikančių daugiau kaip 150 bičių šeimų) buvo 40, o profesionalių bitininkų laikomų bičių šeimų skaičius siekė 13138, ir vidutiniškai toks ūkis turėjo apie 328 bičių šeimas. 2022 m. vidutinis bitininkų amžius buvo 59 metai (1 lentelė).

1 lentelė. Profesionalių bitininkų statistika ir vidutinis bitininkų amžius 2016–2022 m.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Profesionalių bitininkų skaičius, vnt.	94	56	69	42	24	27	40
Profesionalių bitininkų laikomų bičių šeimų skaičius, vnt.	22634	14668	16757	12481	8624	9992	13138
Profesionalių bitininkų laikomų vidutinis bičių šeimų skaičius, vnt.	241	262	243	297	359	370	328
Vidutinis bitininkų amžius, metai	59	59	59	46	59	59	58

Šaltinis: ŽŪDC duomenys.

BIČIŲ PRODUKTŲ KAINOS

Pagrindinio bitininkystės produkto – medaus – vidutinė mažmeninė kaina 2022 m. buvo 6,66 EUR/kg. Palyginti su 2021 m., ji padidėjo 13,7 proc. Per tą patį laikotarpį vartotojams maisto kainos vidutiniškai padidėjo 26,7 proc., taigi, medaus kainos padidėjimas buvo beveik 2 kartus mažesnis. 2022 m., palyginti su 2019 m., vidutinė mažmeninė medaus kaina padidėjo 7,9 proc.

2022 m. medaus kaina didžiuosiuose prekybos centruose buvo 13,5 proc. didesnė nei vidutinė mažmeninė medaus kaina, o turgavietėse ir mobiliuose turgavietėse atitinkamai 8,1 ir 7,7 proc. mažesnė (2 lentelė).

2 lentelė. Medaus mažmeninės ir supirkimo kainos 2019–2022 m., EUR/kg

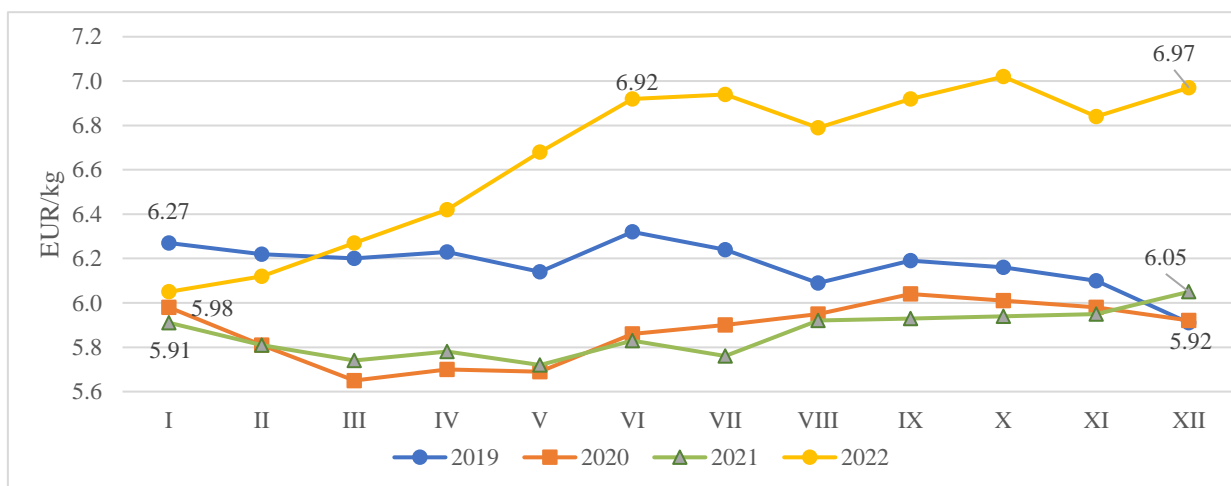
	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2019, proc.	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Vidutinė mažmeninė kaina	6,17	5,87	5,86	6,66	7,9	13,7
Mažmeninė kaina didžiuosiuose	6,19	5,96	6,12	7,56	22,1	23,5

prekybos centruose						
<i>Kaina didžiuosiuose prekybos centruose, palyginti su vidutine mažmenine kaina, proc.</i>	100,3	101,5	104,4	113,5		
Mažmeninė kaina turgavietėse	5,43	5,30	5,54	6,12	12,7	10,5
<i>Kaina turgavietėse, palyginti su vidutine mažmenine kaina, proc.</i>	88,0	90,3	94,5	91,9		
Mažmeninė kaina mobiliuose turgavietėse	5,60	5,54	5,68	6,15	9,8	8,3
<i>Kaina mobiliuose turgavietėse, palyginti su vidutine mažmenine kaina</i>	90,8	94,4	96,9	92,3		
Supirkimo kaina	2,45	2,45	3,16	3,12	27,3	-1,3

Šaltiniai: VDA, Eurostato, ŽŪDC duomenys.

Nuo 2020 m. pradėtos skelbti mažmeninės importuoto ekologiško medaus kainos Lietuvos prekybos tinklų parduotuvėse. 2020 m. ekologiško medaus kaina siekė 15,39 EUR/kg, 2021 m. padidėjo iki 17,02 EUR/kg, o 2022 m. – iki 17,76 EUR/kg. 2020 m. ekologiško medaus kaina buvo 2,6 karto didesnė už vidutinę mažmeninę medaus kainą, 2021 m. – 2,9 karto, o 2022 m. – 2,7 karto.

Medaus supirkimo kaina 2019 m. ir 2020 m. nesikeitė ir sudarė 2,45 EUR/kg. 2021 m. ji padidėjo 29,0 proc., o 2022 m. buvo 27,3 proc. didesnė nei 2019–2020 m., bet 1,3 proc. mažesnė nei 2021 m. Medaus supirkimo kaina analizuojamu laikotarpiu sudarė 39,7–53,9 proc. vidutinės mažmeninės medaus kainos. Medaus vidutinės mažmeninės mėnesinės kainos 2019–2021 m. pateikiamos 5 paveiksle.

5 pav. Medaus vidutinės mažmeninės mėnesinės kainos 2019–2022 m., EUR/kg

Šaltinis: VDA duomenys.

Kitų bičių produktų kainos pateikiamos 3 lentelėje. Bičių vaško kaina 2019–2022 m. nesikeitė. Bičių pienelis 2022 m., palyginti su 2019 m., atpigo 10,0 proc., o žiedadulkės – 7,5 proc., tačiau propolis pabrango 14,3 proc.

3 lentelė. Bičių produktų kainos 2019–2022 m., EUR/kg

	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2019, proc.	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Bičių vaškas	9,50	9,50	9,50	9,50	0,0	0,0
Bičių pienelis (1 g)	2,50	2,25	2,25	2,25	-10,0	0,0
Propolis	52,50	52,50	52,50	60,00	14,3	14,3
Žiedadulkės	20,00	17,50	17,50	18,50	-7,5	5,7

Šaltinis: LR žemės ūkio ministerijos įsakymai dėl žemės ūkio produkcijos ir biologinio turto normatyvinių kainų.

RINKOS STRUKTŪRA

Vidaus rinka. VDA duomenimis, 2019 m. Lietuvoje buvo surinkta 5284 t medaus, 2020 m. – 6033 t, 2021 m. – 7894 t, o 2022 m. – 6017 t. 2022 m., palyginti su 2019 m., medaus gamyba padidėjo 13,9 proc., o, palyginti su 2021 m., – sumažėjo 23,8 proc. Laikomų bičių šeimų skaičius analizuojamu laikotarpiu nuolat augo, tačiau medaus gamybos sumažėjimą 2022 m., palyginti su 2021 m., lėmė sumažėjęs iš vienos šeimos gautas medaus kiekis. Iš vienos šeimos gautas medaus kiekis 2019 m. siekė 26,3 kg, 2020 m. – 29,2 kg, 2021 m. – 37,1 kg, o 2022 m. – 26,8

kg.

Nedidelė dalis surenkamo medaus yra ekologiškas. ŽŪDC duomenimis, 2019 m. buvo surinkta 28,9 t ekologiško medaus (šis medus sudarė 0,5 proc. viso surinkto medaus), 2020 m. – 23,96 t (0,4 proc.), 2021 m. – 36,44 t (0,5 proc.), 2022 m. – 27,11 t (0,5 proc.).

Beveik visas medus Lietuvoje surenkamas ūkininkų ir bitininkų mėgėjų ūkiuose. Žemės ūkio bendrovėse ir kitose žemės ūkio įmonėse pagal jų kasmet teikiamas ataskaitas 2019 m. buvo surinkta 1,797 t medaus (0,03 proc. viso Lietuvoje surinkto medaus), 2020 m. – 0,075 t (0,001 proc.), o 2021 m. – 0,748 t (0,009 proc.).

Lietuvoje gaminami ir kiti bičių produktai: bičių vaškas, žiedadulkės (bičių surinktos), bičių duona, bičių pikis, bičių pienelis. Tačiau statistinė informacija apie šių bičių produktų gamybos kiekius nėra renkama.

Apie 15–20 proc. pagaminto medaus bitininkai suvartoja savo ir bityno reikmėms, o kita dalis parduodama.

Dalį bitynuose pagaminto medaus Lietuvoje superka didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonės, taip pat perdirbimo įmonės. Įvertinus VDA duomenis, taip pat apklausus didžiąsias medų superkančias įmones bei dalį informacijos suradus žiniasklaidos šaltiniuose, galima vertinti, kad 2021–2022 m. įmonės supirko apie 30–40 proc. pagaminto medaus, iš kurio apie 2–3 proc. buvo skirta perdirbimui, o likusi dalis skirta prekybai vidaus rinkoje ir eksportui.

Didžiausia pagaminto medaus dalis 2021–2022 m. buvo parduota tiesiogiai vartotojams – apie 40–55 proc. Medus parduotas tiesiogiai iš namų, turguose, ūkininkų turgeliuose, mugėse, įvairiuose renginiuose, internetu.

Užsienio prekyba. Užsienio prekybos medumi balansas 2019–2022 m. buvo teigiamas: 2019 m. eksportas viršijo importą 489,6 t, 2020 m. – 781,4 t, 2021 m. – 690,5 t, o 2022 m. – 433,5 t (4 lentelė).

4 lentelė. Užsienio prekyba medumi Lietuvoje 2019–2022 m.

	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2019, proc.	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Lietuviškos kilmės eksportas, tonos	1089,3	1859,2	2080,9	1313,7	20,6	-36,9
<i>dalį nuo gamybos, proc.</i>	<i>20,6</i>	<i>30,8</i>	<i>26,4</i>	<i>21,8</i>		
Eksportas, tonos	1857,3	2964,2	3127,8	2217,5	19,4	-29,1
Importas, tonos	1367,7	2182,8	2437,3	1784,0	30,4	-26,8
Užsienio prekybos balansas, tonos	489,6	781,4	690,5	433,5	-11,5	-37,2

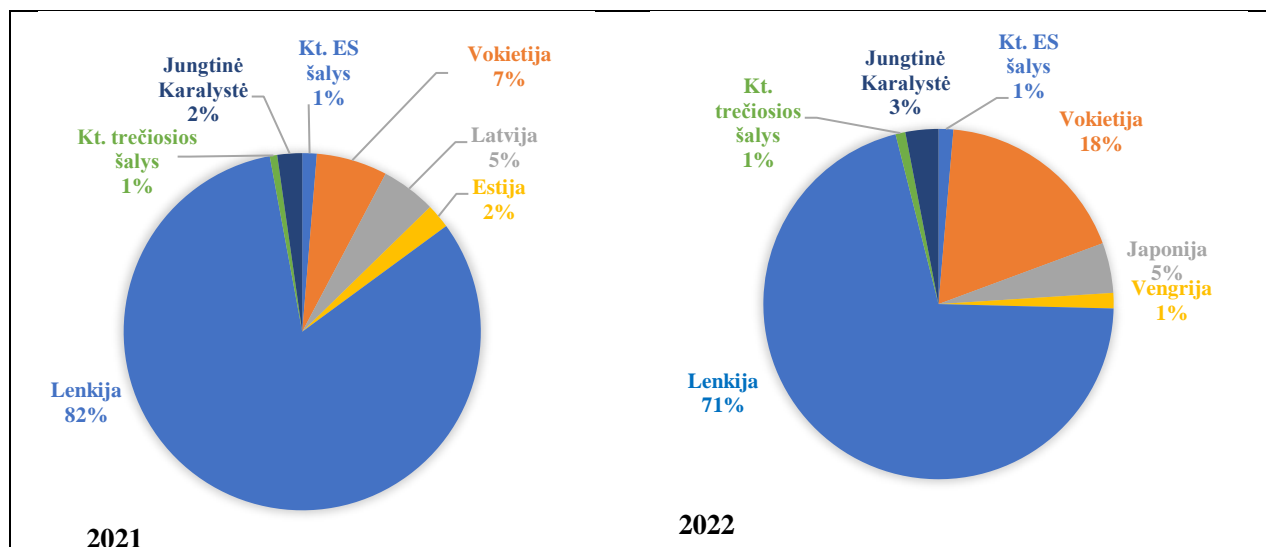
Šaltinis: VDA duomenys.

Eksportas. 2022 m. į užsienį buvo išvežta 1313,7 t lietuviškos kilmės medaus, ir tai buvo 20,6 proc. daugiau nei 2019 m. ir 36,9 proc. mažiau nei 2021 m. Lietuviškos kilmės eksporto kitimo tendencijos atitiko ir medaus gamybos kitimo tendencijas Lietuvoje. 2019 m. lietuviškos kilmės medaus eksportas sudarė 58,6 proc. bendro medaus eksporto, 2020 m. – 62,7 proc., 2021 m. – 66,5 proc., o 2022 m. – 59,2 proc.

Reeksportuoto medaus kiekių kitimo tendencijos buvo panašios į lietuviško medaus eksporto tendencijas: 2019 m. buvo reeksportuota 764,5 t medaus, 2020 m. – 1105,0 t, 2021 m. – 1046,9 t, o 2022 m. – 903,8 t. 2022 m. buvo reeksportuota 18,2 proc. daugiau medaus nei 2019 m., bet 13,7 proc. mažiau nei 2021 m.

Iš viso medaus eksportas 2022 m., palyginti su 2019 m., išaugo 19,4 proc., tačiau, palyginti su 2021 m., sumažėjo 29,1 proc.

2019–2021 m. daugiau kaip 97 proc., o 2022 m. 91,4 proc. lietuviškos kilmės medaus buvo eksportuota į ES šalis (6 pav.). Daugiausia lietuviško medaus 2019–2022 m. buvo parduota į Lenkiją, kur 2019 m. buvo eksportuota 47,0 proc. (511,9 t) medaus, 2020 m. – 61,8 proc. (1148,4 t), 2021 m. – 82,2 proc. (1761,0 t), o 2022 m. – 70,6 proc. (928,1 t). Lietuviškos kilmės medaus eksportas į Lenkiją 2022 m., palyginti su 2019 m., padidėjo 81,3 proc. Į Vokietiją 2019–2020 m. buvo eksportuota 21,8–21,4 proc. lietuviškos kilmės medaus. 2021 m. į šią šalį eksportuoto medaus dalis sumažėjo iki 6,4 proc., tačiau 2022 m. vėl paaugo iki 18,0 proc. 2019–2021 m. kitos didžiausios medaus eksporto šalys buvo Lietuvos kaimynės – Latvija ir Estija: į jas 2019 m. eksportuota 17,1 proc. lietuviškos kilmės medaus, 2020 m. – 11,0 proc., 2021 m. – 7,2 proc. Tačiau 2022 m. į šias šalis eksportuota tik 0,4 proc. lietuviško medaus. 2022 m. iki 4,6 proc. (60,8 t) išaugo lietuviškos kilmės medaus eksportas į Japoniją, nors 2019–2021 m. jis sudarė tik 0,06–0,67 proc. lietuviškos kilmės medaus eksporto.

6 pav. Geografinė lietuviškos kilmės medaus eksporto struktūra 2021 ir 2022 m., proc.

Šaltinis: VDA duomenys.

Bendras medaus eksportas, įskaitant reeksportą, taip pat vyko beveik išimtinai į ES šalis (į trečiąsias šalis 2019–2021 m. išvežta 1,7–2,9 proc., o 2022 m. – 5,7 proc. medaus) ir daugiausia į tas pačias šalis, kaip ir lietuviškos kilmės medaus eksportas. 2019 m. dar daugiausia medaus eksportuota į Prancūziją (19,3 proc.) ir Vokietiją (18,9 proc.), o jau 2020 m. – į Lenkiją (47,0 proc.) ir Vokietiją (24,4 proc.), 2021 m. – taip pat į Lenkiją (82,2 proc.) ir Vokietiją (6,2 proc.), 2022 m. – į Lenkiją (50,6 proc.) ir po 3,7 proc. į Prancūziją ir Ispaniją.

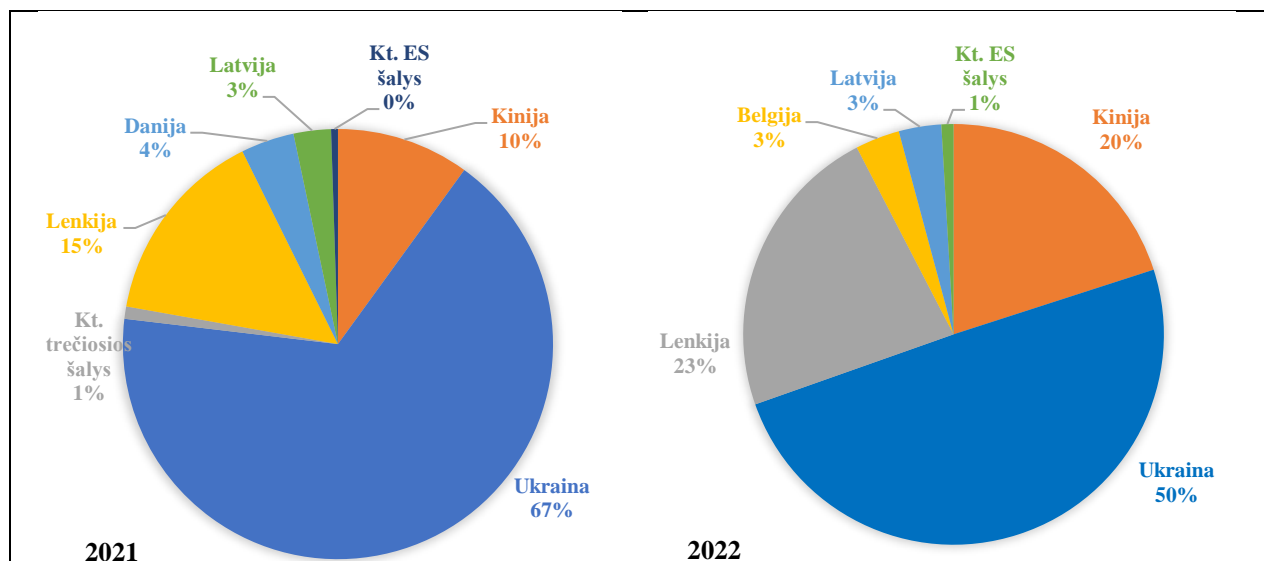
Importas. 2022 m. į Lietuvą buvo importuota 1784,0 t medaus (4 lentelė). Palyginti su 2019 m., medaus importas padidėjo 30,4 proc., o, palyginti su 2021 m., – sumažėjo 26,8 proc. Lietuvos rinkoje likusio importuoto medaus kiekis nuo 603,2 t 2019 m. išaugo iki 1077,8 t 2020 m., 1371,2 t 2021 m. ir 880,2 t 2022 m. Kitas importuotas medus buvo reeksportuotas. Lietuvos rinkoje 2022 m., palyginti su 2019 m., pasiliko 45,9 proc. daugiau, o, palyginti su 2021 m., – 35,8 proc. mažiau importuoto medaus. Lietuvoje 2019 m. importuoto medaus dalis sudarė 12,6 proc. bendro medaus suvartojimo (skaičiavime neatsižvelgta į atsargų pasikeitimą), 2020 m. ši dalis padidėjo iki 20,5 proc., 2021 m. sumažėjo iki 19,0 proc., o 2022 m. – iki 15,8 proc. (5 lentelė).

5 lentelė. Lietuvoje suvartoto medaus kilmė 2019–2022 m., t (apskaičiuota, neatsižvelgiant į atsargų pasikeitimą)

	2019	2020	2021	2022
Lietuviškos kilmės medus	4194,7	4173,8	5813,1	4703,3
Importuotas medus	603,2	1077,8	1371,2	880,2
Iš viso suvartota medaus	4797,9	5251,6	7184,3	5583,5

Šaltinis: VDA duomenys.

Geografinė medaus importo struktūra 2019–2022 m. keitėsi nedaug. Pusė arba didesnė pusė viso medaus buvo įvežta iš Ukrainos, dar po maždaug penktadalį–dešimtadalį iš Kinijos ir iš Lenkijos (7 pav.). 2022 m., palyginti su 2019 m., įvežto medaus dalis iš Ukrainos sumažėjo nuo 57,9 iki 49,6 proc., o importuoto medaus dalis iš Kinijos ir Lenkijos beveik nepasikeitė. Per analizuojamą laikotarpį šiek tiek medaus buvo įvežta iš Latvijos (1,1–3,3 proc.), Danijos (1,2–4,0 proc.), Belgijos (3,4 proc.), o iš kitų šalių – labai nedaug. Iš trečiųjų šalių 2019 m. iš viso buvo įvežta 77,1 proc. medaus, 2020 m. – 87,5 proc., 2021 m. – 77,8 proc., o 2022 m. – 69,6 proc.

7 pav. Geografinė medaus importo struktūra 2021 ir 2022 m., proc.

Šaltinis: VDA duomenys.

2019–2022 m. eksportuoto medaus kainos nuolat didėjo: 2022 m., palyginti su 2019 m., jos padidėjo 36,7 proc. (6 lentelė). Lietuviškos kilmės medaus eksporto kainos per analizuojamą laikotarpį taip pat nuolat didėjo, nors šiek tiek lėčiau (21,3 proc.). Eksporto kainų pokyčiams didesnę įtaką turėjo lietuviškos kilmės medaus eksporto kainos nei reeksportuoto medaus kainos, nes lietuviškos kilmės medaus dalis bendrame medaus eksporte buvo didesnė. Lietuviškos kilmės medaus eksporto kainos 2019–2020 m. buvo daugiau kaip 30 proc. didesnės už reeksportuoto medaus kainas. 2021 m. šis skirtumas sumažėjo iki 15,6 proc., o 2022 m. lietuviškos kilmės medaus eksporto kainos jau buvo 1,5 proc. žemesnės už reeksportuoto medaus kainas.

6 lentelė. Vidutinės medaus eksporto ir importo kainos 2019–2022 m., EUR/kg

	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2019, proc.	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Eksporto kainos	2,37	2,40	2,76	3,24	36,7	17,4
Lietuviškos kilmės eksporto kainos	2,63	2,68	2,89	3,19	21,3	10,4
Reeksporto kainos	2,00	1,92	2,50	3,30	65,0	32,0
Importo kainos	1,83	1,55	1,86	2,21	20,8	18,8

Šaltinis: VDA duomenys.

Importuoto medaus kainos 2019–2022 m. svyravo, tačiau išlaikė augimo tendenciją. 2022 m. jos buvo 20,8 proc. didesnės nei 2019 m. ir 18,8 proc. – nei 2021 m. Ta pačia kryptimi kito ir reeksportuoto medaus kainos, tik jos 2019 m. buvo 9,3 proc. didesnės už importuoto medaus kainas, 2020 m. – 23,9 proc., 2021 m. – 34,4 proc. ir 2022 m. – 49,3 proc. Šias dalis uždirbo Lietuvos medaus prekeiviai.

Importuoto medaus kainos buvo 30,4 proc. (2019 m.), 42,2 proc. (2020 m.), 35,6 proc. (2021 m.) ir 30,7 proc. (2022 m.) mažesnės už lietuviškos kilmės medaus eksporto kainas ir atitinkamai 25,3, 36,7, 41,1 ir 29,2 proc. mažesnės už medaus supirkimo kainas Lietuvoje. Pastaruoju kainų skirtumu galima paaiškinti importuoto medaus pardavimų apimčių pokyčius Lietuvoje.

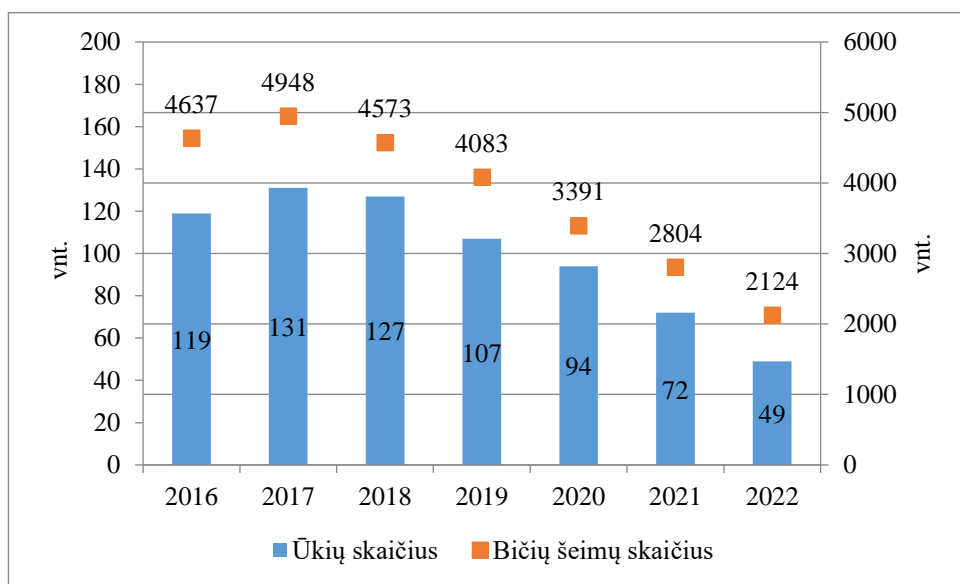
BIČIŲ PRODUKTŲ KOKYBĖ

2012 m. sausio 30 d. Europos Komisijos įgyvendinimo reglamentu Nr. 75/2012 į „Saugomos kilmės vietos nuorodų“ (SKVN) ir „Saugomų geografinių nuorodų“ (SGN) registrą buvo įtrauktas „Seinų / Lazdijų krašto medus“. Tai suteikė galimybę šio regiono medų ženklinti specialiu ES ženklu su nuoroda „Saugoma kilmės vietos nuoroda“ (SKVN). „Seinų / Lazdijų krašto medus“ buvo pirmasis produktas iš Lietuvos su SKVN, taip pat pirmasis Europoje bendras dviejų šalių – Lenkijos ir Lietuvos – produktas su SKVN. Seinai yra miestas Lenkijos šiaurės rytuose, o už maždaug 20 km esantis Lazdijai – Lietuvos pasienio miestas. „Seinų / Lazdijų krašto medus“ yra identiško savo sudėtimi medaus, renkamo lenkiškame–lietuviškame regione, pavadinimas. Lietuviškai jis vadinamas Lazdijų krašto medumi, o lenkiškai – „Miód z Sejneńszczyzny“ (Seinų krašto medumi). Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2016–2022 m. „Lazdijų krašto medaus“ Lietuvoje nebuvo

pagaminta. Lenkijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerijos duomenimis, 2016–2019 m. Seinų krašte kiekvienais metais buvo po 3 medaus gamintojus, 2020–2021 m. – po 2 medaus gamintojus, o 2022 m. – tik 1 medaus gamintojas, kuriems buvo išduoti sertifikatai gaminti „Seinų krašto medų“².

2007 m. pabaigoje Lietuvoje buvo įteisinta Nacionalinė žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistema. Pagal šią sistemą užaugintus ar pagamintus produktus buvo nutarta vadinti išskirtinės kokybės produktais. Vėliau šis pavadinimas buvo tikslinamas. Nuo 2015 m. lapkričio 1 d. tokie produktai buvo vadinami pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintais produktais, o nuo 2022 m. gegužės 20 d. – pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintais produktais. Šie produktai yra ženklinami NKP ženklu. **NKP** – tai maisto produktai, kurių kokybė pranoksta ES ir nacionalinių teisės aktų nustatytus šių produktų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės ar aplinkosaugos reikalavimus ir (arba) kurie dėl tam tikrų ūkininkavimo ar gamybos būdų naudojimo pasižymi ypatingomis savybėmis (Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministro 2022 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 3D-351³).

VšĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2016 m. bitininkystės ūkių, užsiimančių pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų gamyba, skaičius sudarė 119, 2017 m. – 131, 2018 m. – 127, 2019 m. – 107, 2020 m. – 94, 2021 m. – 72 ir 2022 m. – 49 (8 pav.). Šių ūkių skaičius ir juose laikomų bičių šeimų skaičius nuolat mažėjo nuo 2018 m.

8 pav. Bitininkystės ūkių, užsiimančių pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą (NKP) pagamintų bičių produktų gamyba, skaičius ir bičių šeimų skaičius 2016–2022 m.

Šaltinis: VšĮ „Ekoagros“ duomenys.

2022 m. bitininkystės ūkiai, užsiimančys pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų gamyba, pagamino 79,4 tonas medaus, t. y. šie tiek daugiau kaip vienu ketvirtadaliu (25,4 proc.) mažiau nei 2021 m. Be medaus buvo pagaminta ir kitų bičių produktų – žiedadulkių, bičių duonos, pikio, pienelio ir bičių produktų mišinių. 2022 m., palyginti su 2021 m., žiedadulkių, bičių duonos, pikio ir pienelio gamyba sumažėjo, o bičių produktų mišinių – padidėjo (7 lentelė).

7 lentelė. Bičių produktų, pagamintų pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą (NKP), gamyba 2016–2022 m.

NKP produktai	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Medus, kg	172650,22	158665,67	181435,73	155029,6	100969	106429,3	79424,22	-25,4
Žiedadulkės, kg	1573,20	2062,30	1975,30	2187,3	1436,7	760,0	126,71	-83,3
Bičių duona, kg	1815,90	2143,51	2060,27	2280,92	65	50	30	-40,0
Pikis, kg	129,82	95,35	108,18	119,8	100,805	116,75	82,24	-29,6
Pienelis, kg	0,950	0,687	0,105	1,055	60,94	1,026	0,651	-36,5
Bičių produktų	41,00	0,00	0,00	70,50	347,8	712,9	1159,8	62,7

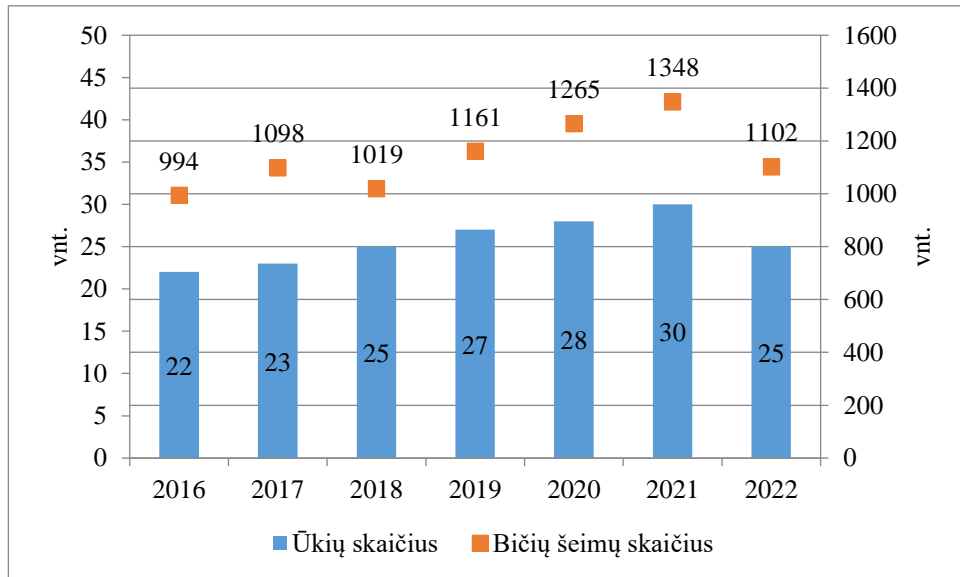
² Prieiga per internetą: <https://www.gov.pl/attachment/63c169fc-85b1-4830-86e7-d2f3ba780f33>.

³ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8b946681d87311ecb1b39d276e924a5d>.

mišiniai, kg

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys.

Lietuvoje yra plėtojama ekologinė bitininkystė ir ekologiškų bičių produktų gamyba. Ekologinis bitynas yra bitynas, kuriame, siekiant gauti neužterštus bičių produktus, laikomasi nustatytų bičių ganyklų švarumo, bičių priežiūros ir gydymo, medaus ir kitų bičių produktų surinkimo, perdirbimo ir sandėliavimo reikalavimų. VŠĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2016 m. sertifikuotų bitininkystės ūkių, užsiimančių ekologine bitininkyste, skaičius sudarė 22, 2017 m. – 23, 2018 m. – 25, 2019 m. – 27, 2020 m. – 28, 2021 m. – 30 ir 2022 m. – 25 (9 pav.). Šių ūkių skaičius nuolat didėjo 2017–2021 m., o juose laikomų bičių šeimų skaičius – 2019–2021 m. Tačiau 2022 m., palyginti su 2021 m., tiek ekologinės bitininkystės ūkių skaičius, tiek juose laikomų bičių šeimų skaičius sumažėjo – atitinkamai 16,7 ir 18,2 proc.

9 pav. Sertifikuotų bitininkystės ūkių, užsiimančių ekologine bitininkyste, skaičius ir bičių šeimų skaičius 2016–2022 m.

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys.

2022 m. sertifikuoti bitininkystės ūkiai, užsiimančios ekologine bitininkyste, pagamino 26,5 tonas medaus, t. y. 27,0 proc. mažiau nei 2021 m. Be medaus buvo pagaminta žiedadulkių, bičių duonos ir pikio. 2022 m., palyginti su 2021 m., visų ekologiškų bičių produktų gamyba sumažėjo (8 lentelė).

8 lentelė. Ekologiškų bičių produktų gamyba 2016–2022 m.

Ekologiški bičių produktai	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Medus, kg	34500,00	42776,93	47836,4	32326,5	24991,0	36368,7	26540,82	-27,0
Žiedadulkės, kg	604,00	543,00	410,0	369	1153,00	520,5	184,15	-64,6
Bičių duona, kg	494,20	610,15	724,0	592,8	277,0	508,64	437,48	-14,0
Pikis, kg	30,76	50,02	62,6	39,0	44,50	68,23	50,9	-25,4
Pienelis, kg	0,72	0,575	0,0	0,0	0,0	0,0	0	-

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys.

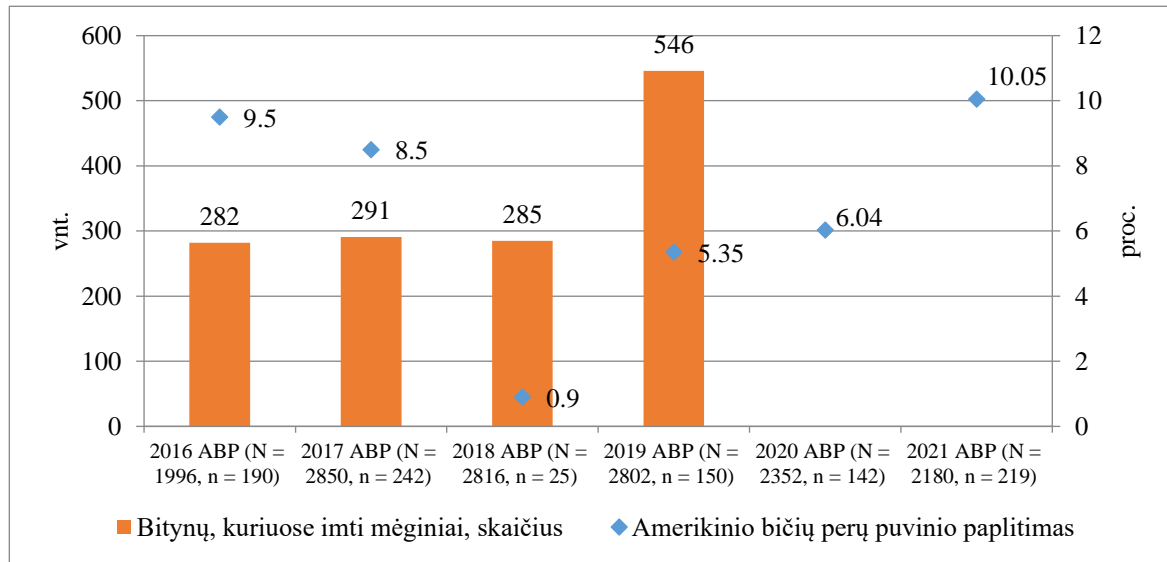
BIČIŲ SVEIKATINGUMAS

Bendruosius bitynų, bičių (lot. *Apis mellifera* L.) gerovės, prekybos bitėmis ir bičių produktais reikalavimus, taip pat bičių užkrečiamųjų ligų, kenkėjų ir bitynų valstybinės veterinarinės kontrolės reikalavimus nustato Bitynų, bičių produktų ir bičių užkrečiamųjų ligų kontrolės reikalavimai, patvirtinti VMVT direktoriaus 2005 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. B1-180 “Dėl bitynų, bičių produktų ir bičių užkrečiamųjų ligų kontrolės reikalavimų patvirtinimo” (VMVT direktoriaus 2018 m. gegužės 25 d. įsakymo Nr. B1-407 redakcija). Pagal šiuos reikalavimus **ligos, apie kurias būtina pranešti teritorinei VMVT, yra:** amerikinis bičių perų puvinys; bitinis žvilgvabalis (*Aethina tumida*); *Tropilaelaps spp.* erkės.

2015–2021 m. VMVT vykdė amerikinio bičių perų puvinio laboratorinius tyrimus ir mažojo avilio vabalo stebėseną, ir tam kiekvienais metais buvo skirta 13 tūkst. EUR. Per 2016–2018 m. laikotarpį Lietuvoje iš įvairių

šalies vietovių kiekvienais metais buvo ištirta apie 300 bitynų, o 2019 m. – 546. 2016 m. amerikinio bičių perų puvinio paplitimas sudarė 9,5 proc., 2017 m. – 8,5 proc., 2018 m. – 0,9 proc., 2019 m. – 5,4 proc., 2020 m. – 6,0 proc. ir 2021 m. – 10,1 proc. (10 pav.). 2022 m. šios ligos stebėseną nebuvo vykdoma. Pasireiškus amerikiniam bičių perų puviniiui, bičių šeima yra užmigdoma, inventorius dezinfekuojamas, bet dažniausiai sudeginamas, o vaškas pagal nustatytus reikalavimus išlydomas.

Lietuvoje nebuvo nustatyta tokių pavojingų ligų, kaip mažasis avilio vabalas (arba bitinis žvignabalas), kuris pasireiškė Italijoje. Šalyje taip pat nebuvo nustatyta ir kita liga – *Tropilaelaps* erkė, kuri yra paplitusi Afrikos žemyne ir Azijoje.

10 pav. Amerikinio bičių perų puvinio paplitimas 2016–2021 m., proc.

Trumpinių paaiškinimas: ABP – amerikinis bičių perų puvinys, N – ištirtų mėginių skaičius, n – teigiamų mėginių skaičius.

Šaltinis: VMVT duomenys.

Bičių varozė yra bičių liga, paplitusi visoje Europoje, įskaitant Lietuvą. Varozės erkėmis yra užsikrėtusios visos bičių šeimos visose šalyse, išskyrus keletą šalių Švedijoje, kurių bitynuose šių erkių nėra. Lietuvoje laboratoriniai šios ligos tyrimai nėra atliekami. Kaip ir minėta, varozė yra kiekviename bityne, tik jos paplitimo laipsnis priklauso nuo kelių priežasčių. Labai didelę reikšmę varozės išplitimui bityne turi bitininko kompetencijos ir žinios, kaip reikia kovoti su šia liga. Lietuvoje daugiausia varozė yra išplitusi mažuose bitynuose, kur bitininkauja mėgėjai arba pradendantys bitininkystės veiklą bitininkai. Dažniausiai jie turi nepakankamai arba mažai žinių ir bitininkavimo patirties, todėl nelabai žino, kada su bičių varoze geriausia kovoti, kokius ir koku metu medikamentus panaudoti šiai ligai gydyti.

Siekiant sumažinti bičių sergamumą varoze, sumažinti bičių šeimų gydymo nuo varozės išlaidas, skatinti preparatų, kurių likučių meduje nelieta, varozei gydyti naudojimą, bitininkams yra teikiama parama. 2014–2016 m., teikiant paramą Lietuvos bitininkystės sektoriui pagal Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2014–2016 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 3D-631 „Dėl Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2014–2016 m. programos patvirtinimo“, viena iš priemonių buvo „Varozės kontrolė“. Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) duomenimis, paramos suma varozės kontrolei 2016 m. sudarė 126,6 tūkst. EUR. Parama pasinaudojo 44 bitininkų asociacijos (5082 bitininkai). Iš viso išgydyta beveik 135 tūkst. bičių šeimų. 2017–2019 m., teikiant paramą pagal Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2017–2019 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. 3D-478 „Dėl Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2017–2019 m. programos patvirtinimo“, viena iš priemonių buvo „Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze“. NMA duomenimis, 2017 m. paramos suma kovai su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze, sudarė 109,1 tūkst. EUR, 2018 m. – 133,3 tūkst. EUR ir 2019 m. – 132,3 tūkst. EUR. 2017 m. parama pasinaudojo 41 bitininkų asociacija (4127 bitininkai), 2018 m. – 46 bitininkų asociacijos (4486 bitininkai) ir 2019 m. – 47 bitininkų asociacijos (4366 bitininkai). Dėka šios paramos 2017 m. iš viso buvo išgydyta 115,1 tūkst. bičių šeimų, 2018 m. – 127,6 tūkst. ir 2019 m. – 125,6 tūkst. 2020 m. teikiant paramą pagal Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 metų programos patvirtinimo“, išliko ta pati priemonė „Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze“. NMA duomenimis, 2020 m. paramos suma kovai su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze, sudarė 133,6 tūkst. EUR, 2021 m. – 202,7 tūkst. EUR ir 2022 m. – 214,3 tūkst. EUR. 2020 m. parama pasinaudojo 48

bitininkų asociacijos (4222 bitininkai), 2021 m. – 49 bitininkų asociacijos (4409 bitininkai) ir 2022 m. – 47 bitininkų asociacijos (4339 bitininkai). Dėka šios paramos 2020 m. buvo išgydyta 125,9 tūkst. bičių šeimų, 2021 m. – 135,4 tūkst. ir 2022 m. – 134,9 tūkst. (9 lentelė).

9 lentelė. Duomenys apie paramą Lietuvos bitininkystės sektoriui pagal priemones „Varozės kontrolė“ ir „Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze“ 2016–2022 m.

	Priemonė „Varozės kontrolė“	Priemonė „Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoze“						Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Patvirtinta paramos suma, EUR	126593,69	109070,32	133315,91	132344,8	133591,22	202704,77	214298,56	5,7
Parama pasinaudojusių bitininkų asociacijų skaičius, vnt.	44	41	46	47	48	49	47	-4,1
Parama pasinaudojusių bitininkų skaičius, vnt.	5082	4127	4486	4366	4222	4409	4339	-1,6
Išgydyta bičių šeimų, vnt.	134946	115146	127564	125586	125852	135387	134928	-0,3

Šaltinis: NMA duomenys.

BITININKYSTĖS ŪKIŲ EKONOMINĖ ANALIZĖ

Bitininkystės ūkių ekonominė analizė atlikta pagal bitininkystės ūkių ekonominės veiklos duomenis, patenkančius į ūkių apskaitos duomenų tinklą (ŪADT). 2021 m. ši analizė atlikta, vadovaujantis atrinktais 21 ūkių duomenimis. Kiekvienam iš respondentinių bitininkystės ūkių yra suteikiamas svoris, ir tai leidžia gautus rezultatus vertinti kaip reprezentuojančius prekinis bitininkystės ūkius Lietuvoje. ŪADT duomenimis, pagal ekonominį ūkio dydį bitininkystės ūkiai, palyginti su kitų ūkininkavimo kryptių ūkiais, yra mažiausi. Ekonominis ūkio dydis apskaičiuojamas, kiekvienos produkcijos rūšies standartinę produkciją dauginant iš atitinkamo pasėlio ploto ar gyvulių (paukščių) skaičiaus, ir gautas vertes susumuojant. 2021 m. vidutinis bitininkystės ūkio ekonominis dydis siekė 9138 EUR, ir, palyginti su 2020 m., buvo nežymiai mažesnis (3,4 proc.) (10 lentelė).

10 lentelė. Skirtingų ūkininkavimo kryptių ūkio ekonominis dydis 2019–2021 m., tūkst. EUR

Ūkininkavimo kryptis	2019	2020	2021
Javų, rapsų	44,2	44,6	51,1
Augalininkystės	21,9	21,5	26,5
Daržininkystės, sodininkystės	30,2	29,9	35,6
Pienininkystės	26,4	23,1	34,5
Žolėdžių gyvulių	16,3	17,1	20,0
Mišrus, vyraujant paukščiams	29,9	26,1	73,1
Mišrus augalininkystės-žolėdžių gyvulių	22,5	23,0	30,2
Kiti mišrus	8,7	9,0	9,5
Bitininkystės	8,6	9,5	9,1
Vidutiniškai visuose ūkiuose	28,4	27,5	36,2

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

2021 m. bitininkystės ūkis vidutiniškai turėjo 1,18 ha žemės ūkio naudmenų, iš jų: 0,51 ha sudarė ariama žemė ir 0,67 ha pievos ir ganyklos. 2021 m. bitininkystės ūkyje iš vieno avilio buvo gauta vidutiniškai 36,9 kg medaus. 99,0 proc. visų dirbtų valandų ūkyje teko šeimoms nariams (11 lentelė).

11 lentelė. Žemės naudojimas ir kita bitininkystės ūkio statistika 2019–2021 m. (vidutiniškai vienam ūkiui)

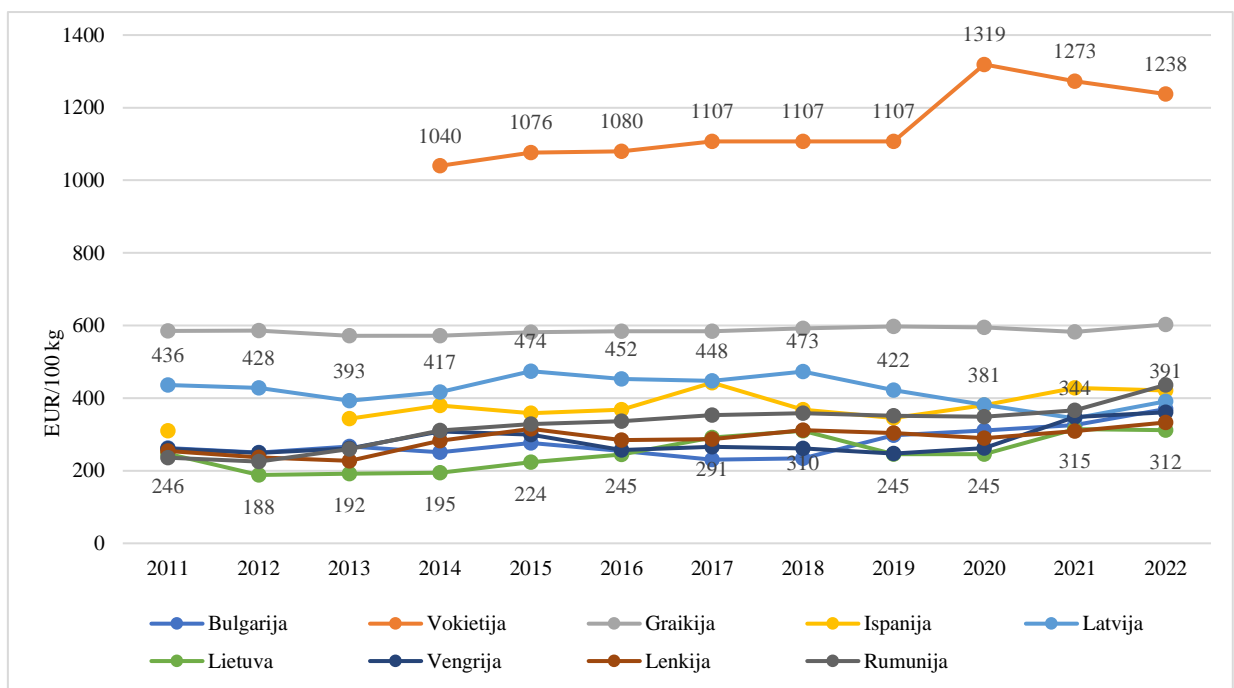
Bendroji statistika	2019	2020	2021
Žemės ūkio naudmenos, ha	3,96	2,35	1,18
Ariamoji žemė, ha	2,47	1,21	0,51
Pievos ir ganyklos, ha	1,33	1,14	0,67
Sodai, ha	0,16	0,00	0,00
Mišakai, ha	0,06	0,01	0,00
Pagaminta medaus, t	3,32	3,56	3,25

Pagaminta medaus vienam aviliui, kg	40,0	35,6	36,9
Standartinė produkcija, tūkst. EUR	11,9	14,8	14,0
Šeimos sąlyginiai darbuotojai	1,07	1,03	0,84
Visas darbo laikas ūkyje / darbo laikas, tenkantis šeimos nariams, proc.	92,2	97,5	99,0

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

Lietuvos ŪADT duomenimis, 2021 m. vidutinė medaus pardavimo kaina siekė 4,16 EUR/kg, ir ji buvo 49 euro centais didesnė nei 2020 m. Brangiausiai medus buvo parduotas Alytaus (6,77 EUR/kg) ir Klaipėdos (6,49 EUR/kg) apskrityse, o pigiausiai – Utenos apskrityje (3,15 EUR/kg). 2021 m. ekologinės gamybos ūkiuose medaus vidutinė pardavimo kaina siekė 3,43 EUR/kg. Atsižvelgiant į bitininko amžių (skirstant amžių į 3 grupes: iki 40 m., nuo 40 iki 49 ir 50 m. ir vyresnius), brangiausiai medų pardavė bitininkai, kurių amžius iki 40 m. (pardavė po 4,47 EUR/kg).

10 paveiksle pateikta Lietuvos ir daugiausia medaus surenkančių ES šalių medaus pardavimo kaina 2011–2022 m. Per šį laikotarpį Lietuvoje medaus pardavimo kaina svyravo nuo 188 EUR/100 kg 2012 m. iki 315 EUR/100 kg 2021 m. 2022 m. ši kaina siekė 312 EUR/100 kg. Lietuvoje parduodamo medaus kaina, palyginti su kitomis pasirinktomis ES šalimis, per visą analizuojamą laikotarpį buvo viena žemiausių (11 pav.).

11 pav. Medaus pardavimo kainos Lietuvoje ir kitose ES šalyse 2011–2022 m., EUR/100 kg

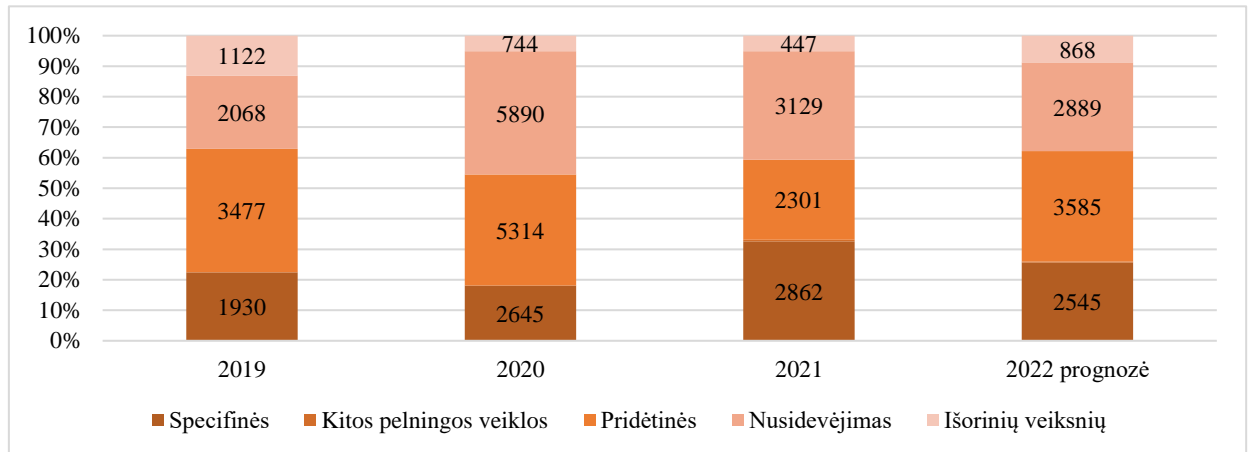
Šaltinis: Eurostato duomenys – Selling prices of animal products (absolute prices) - annual price (from 2000 onwards) [APRI_AP_ANOUTA_custom_6855445].

Vienas iš ūkio produktyvumo vertinimo rodiklių yra bendrosios produkcijos ir išlaidų santykis. Kuo jis didesnis, tuo ūkis yra laikomas labiau ekonomiškai gyvybingu. Lietuvos bitininkystės ūkio šis rodiklis 2021 m. buvo lygus 1,60, ir tai rodo, kad produkcija viršija išlaidas 60 proc. Vertinant bitininkystės ūkių išlaidų tendencijas nuo 2016 m., galima padaryti išvadą, kad jos buvo ypač didelės 2020 m. ir siekė vidutiniškai 14593 EUR vienam ūkiui. Todėl vertinant 2016–2019 m. bitininkystės ūkio išlaidų ir pajamų vidurkį, 2021 m. išlaidos buvo 6 proc. mažesnės, o produkcija 9,4 proc. didesnė.

2021 m. Lietuvos bitininkystės ūkis vidutiniškai patyrė 8,8 tūkst. EUR išlaidų. Išlaidos gali būti klasifikuojamos pagal ES ŪADT duomenų skirstymą ir pagal verslo apskaitos standartus. Šiame tyrime, siekiant atskleisti bitininkystės ūkių išlaidų struktūrą, naudojamas ES ŪADT išlaidų skirstymas, o išlaidų priskyrimas pagamintos produkcijos vienetai (1 kg medaus) pateikiamas pagal abu minėtus išlaidų klasifikavimo metodus. Pirmiausia pateikiama bitininkystės ūkio išlaidų struktūra pagal ES ŪADT skirstymą 2019–2021 m. ir 2022 m. išlaidų prognozė. 2021 m. išlaidų struktūroje didžiausią dalį (35,6 proc.) sudarė nusidėvėjimo išlaidos, kurios vidutiniškai vienam ūkiui siekė 3129 EUR. Ūkio pridėtinės išlaidos (jas sudaro gamybos išlaidos, nesusijusios su konkrečiomis produkcijos rūšimis, t. y. gamybinių pastatų, įrangos, technikos, mašinų priežiūros, degalų, tepalų, elektros, šildymo, vandens, darbo pagal sutartį, technikos ir pastatų draudimo, ūkio valdymo išlaidos (telefonas, apskaitos tvarkymas ir kt.)) sudarė 26,2 proc. Šios išlaidos 2021 m., palyginti su 2020 m., sumažėjo labiausiai – vidutiniškai 3013 EUR vienam ūkiui. Nors technikos remontui išlaidos 2021 m., palyginti su 2020 m., sumažėjo perpus, jos

sudarė didžiausią pridėtinių išlaidų dalį – 23,8 proc. (548 EUR). Antra pagal dydį išlaidų dalis buvo specifinės išlaidos (32,6 proc.), jos siekė vidutiniškai 2862 EUR vienam ūkiui ir buvo 217 EUR didesnės nei 2020 m. Specifinės išlaidos yra tiesiogiai susijusios su medaus gamyba bitininkystės ūkiuose. Išorinių veiksmų išlaidos 2021 m. siekė vidutiniškai 447 EUR vienam ūkiui. Šias išlaidas sudaro nuolat samdomų darbuotojų atlyginimai, nuomos mokesčiai ir sumokėtos palūkanos. 2021 m. išorinių veiksmų išlaidų didžiausią dalį sudarė technikos nuomos išlaidos (147 EUR).

2022 m. bitininkystės ūkio išlaidų prognozė atlikta atsižvelgiant į: 1) faktines bitininkystės ūkio patirtas išlaidas pagal ŪADT 2016–2019 m. ir 2021 m. vidutinius duomenis (2020 m. pajamų ir išlaidų rezultatai vertinami kaip išskirtis per 2016–2021 m. laikotarpį) 2) darbo užmokesčio, dyzelino žemės ūkiui ir elektros kainų Lietuvoje 2022 m., palyginti su 2021 m., pokytį. Prognozuojama, kad 2022 m., palyginti su 2021 m., bitininkystės ūkio visų išlaidų suma didės apie 12,9 proc. (12 pav.).

12 pav. Bitininkystės ūkio išlaidų struktūra 2019–2021 m. ir 2022 m. (prognozė) proc. (EUR)

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

Siekiant apskaičiuoti bitininkystės ūkio patiriamas išlaidas vienam pagamintam medaus kilogramui, ūkio gauta pardavimo pajamų procentinė dalis iš medaus pardavimo priskirta medaus gamybos išlaidoms (2021 m. ji siekė 96,2 proc.). 2021 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teko 2,67 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 1,82 EUR ir kintamos – 0,85 EUR.

Siekiant pateikti išankstinę / prognozuojamą išlaidų struktūrą 2022 m., atsižvelgta į pagamintą medaus kiekį ir bičių šeimų skaičių Lietuvoje pagal VDA duomenis. Šiais duomenimis, Lietuvoje 2022 m. vidutiniškai iš vienos bičių šeimos buvo gauta 27,8 kg medaus, t. y. 26,4 proc. mažiau nei 2021 m. Atsižvelgiant į tai, kad ūkiai gavo mažiau medaus, o išlaidos, kaip minėta anksčiau (išankstiniais duomenimis) didėjo 12,9 proc., tai išlaidos vienam pagamintam medaus kilogramui 2022 m. bus didesnės apie 54 proc. Prognozuojama, kad 2022 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teks 4,11 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 3,08 EUR ir kintamos – 1,02 EUR (12 lentelė). 2021 m. varozės kontrolės išlaidos, tenkančios vienam pagamintam medaus kilogramui, sudarė 0,02 EUR, prognozuojama, kad 2022 m. šios išlaidos gali siekti 0,05 EUR.

12 lentelė. Bitininkystės ūkio išlaidos, tenkančios vienam pagamintam medaus kilogramui, 2020 m. ir 2021 m. (prognozė), EUR/kg

Išlaidos	Faktas	Prognozė	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.	Išlaidos	Faktas	Prognozė	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
	2021	2022			2021	2022	
Pridėtinės	0,71	1,50	111,6	Pastovios	1,82	3,08	69,1
Specifinės	0,85	1,02	20,7	Kintamos, iš jų:	0,85	1,02	20,7
Nusidėvėjimas	0,96	1,21	25,4	varozės kontrolės	0,02	0,05	117,6
Išorinių veiksmų	0,14	0,36	163,8				
Kitos pelningos veiklos	0,02	0,02	1,4				
Viso išlaidų	2,67	4,11	53,7		2,67	4,11	53,7

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

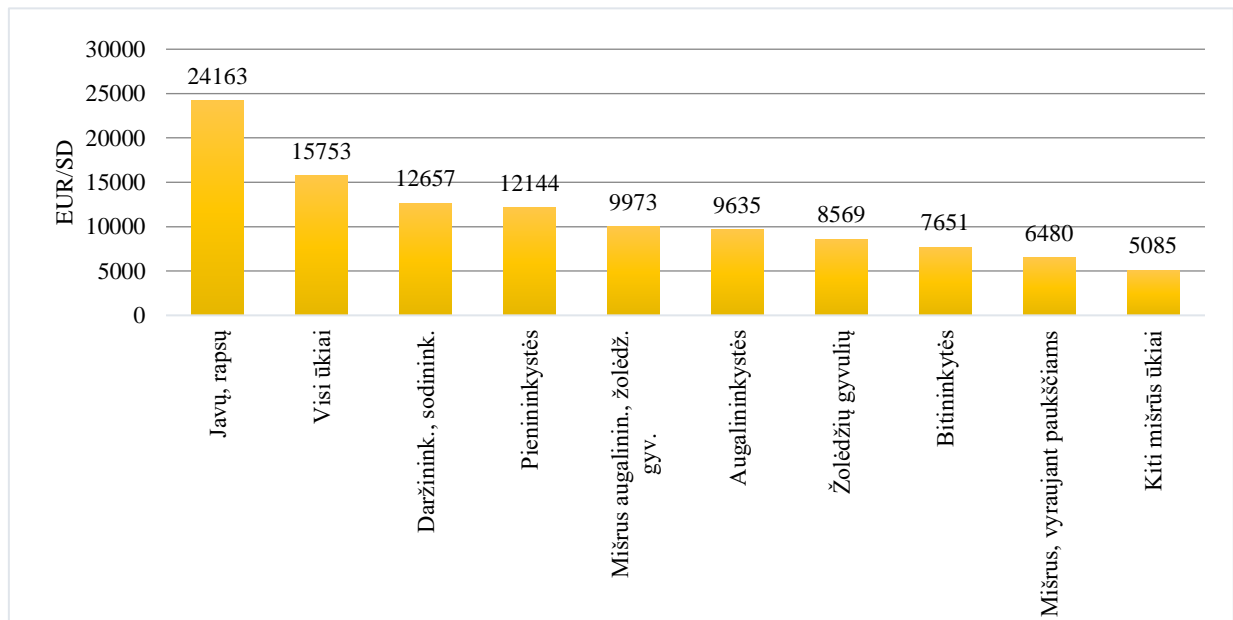
ŪADT duomenimis, 2021 m. Lietuvos bitininkystės ūkiui subsidijos (išskyrus investicijoms) per metus vidutiniškai

siekė 1539 EUR. Vidutiniškai vienam Lietuvos ūkininko ūkiui šios išmokos 2021 m. vidutiniškai siekė 12609 EUR. Siekiant įvertinti paramos intensyvumą ūkiuose, apskaičiuotas subsidijų gamybai ir bendrosios produkcijos santykis. 2021 m. vidutiniškai vienam ūkininko ūkiui gamybos subsidijų teko 25,8 euro cento vienam bendrosios produkcijos eurui, o bitininkystės ūkiui – 11,0 EUR. Pagal ekonominį ūkio dydį bitininkystės ūkiai artimiausi mišriems ūkiams. 2021 m. mišraus ūkio bendroji produkcija (EUR) buvo 12,6 proc. didesnė, o subsidijos gamybai 2,3 karto didesnės nei bitininkystės ūkio, o mišraus ūkio gamybos subsidijų ir bendrosios produkcijos santykis siekė 0,223.

Bitininkystės ūkiai naudojami parama pagal investicines programas, kuri 2021 m. vienam ūkiui vidutiniškai sudarė 2312 EUR (vidutiniškai vienam Lietuvos ūkininko ūkiui – 2691 EUR, o mišriam – 1856 EUR).

2021 m. bitininkystės ūkio vidutinės pardavimų pajamos iš medaus siekė 13386 EUR ir buvo 14,0 proc. didesnės nei 2016–2020 m. Medaus buvo parduota 3,15 t, t. y. 3,2 proc. mažiau nei vidutiniškai per 2016–2020 m.

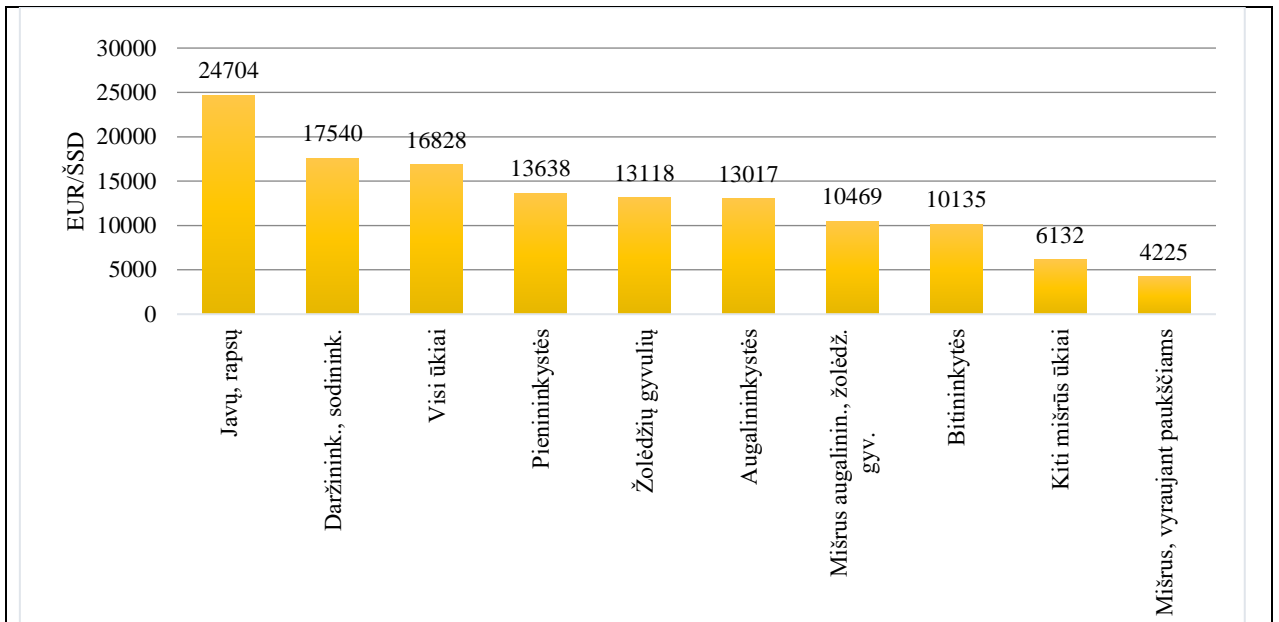
Bitininkystės ūkių pajamoms įvertinti ir palyginti su kitų ūkininkavimo krypčių ūkių pajamomis, vertinama ūkyje sukuriama grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam ūkio darbuotojui. Ūkio grynoji pridėtinė vertė apskaičiuojama, vadovaujantis tokia schema: iš bendrosios produkcijos atimamas vidinis suvartojimas (specifinės ir pridėtinės ūkio išlaidos), pridedamos subsidijos (išskyrus investicijoms) ir atimamas nusidėvėjimas. 2021 m. bitininkystės ūkio sukuriama grynoji pridėtinė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, siekė 7651 EUR ir buvo viena žemiausių, palyginti su kitų ūkininkavimo krypčių ūkiais (13 pav.).

13 pav. Ūkininkų ūkio grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, pagal ūkininkavimo kryptį Lietuvoje 2021 m., EUR

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

Kitas pajamų įvertinimo rodiklis – tai gryniosios ūkio pajamos, tenkančios vienam šeimos sąlyginiam darbuotojui. Šios pajamos dažnai yra lyginamos su gaunamu vidutiniu darbo užmokesčiu šalyje kaip alternatyva prarastoms pajamoms, jei ūkininkas dirbtų kitą darbą. Be to, atliekamas bitininkystės ūkio pajamų palyginimas su kitų ūkininkavimo krypčių ūkių atitinkamomis pajamomis. Ūkio gryniosios pajamos apskaičiuojamos, vadovaujantis tokia schema: iš gryniosios pridėtinės vertės atimamos išorinių veiksmų išlaidos ir pridedama parama pagal investicines programas. 2021 m. bitininkystės ūkio gryniosios pajamos, tenkančios vienam sąlyginiam šeimos darbuotojui, siekė 10135 EUR. Palyginti su kitų ūkininkavimo krypčių ūkiais, šių ūkių pajamos 2021 m. buvo didesnės tik mišriuose, vyraujant paukščiams, ūkiuose ir kituose mišriuose ūkiuose (14 pav.), be to nesiekė vidutinio (neto) darbo užmokesčio visoje ekonomikoje (12014 EUR), tačiau buvo artimos darbo užmokesčiui žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriui (10048 EUR).

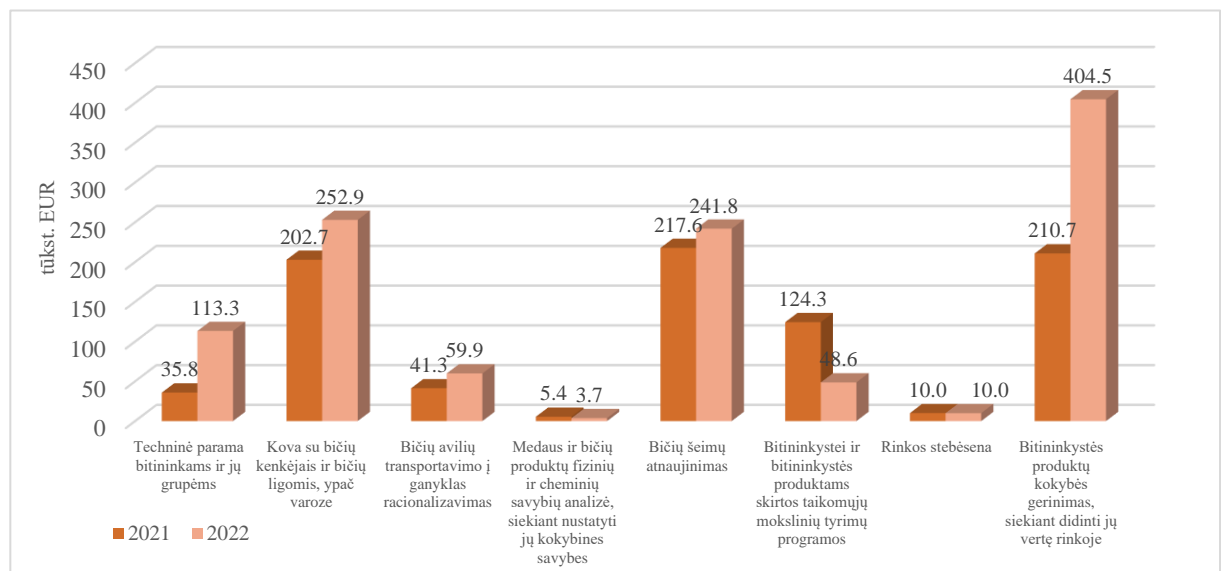

14 pav. Ūkininkų ūkio grynosios pajamos, tenkančios vienam sąlyginiam šeimos darbuotojui, pagal ūkininkavimo kryptį Lietuvoje 2021 m., EUR

Šaltinis: Lietuvos ŪADT duomenys.

PARAMA BITININKYSTĖS ŪKIAMS

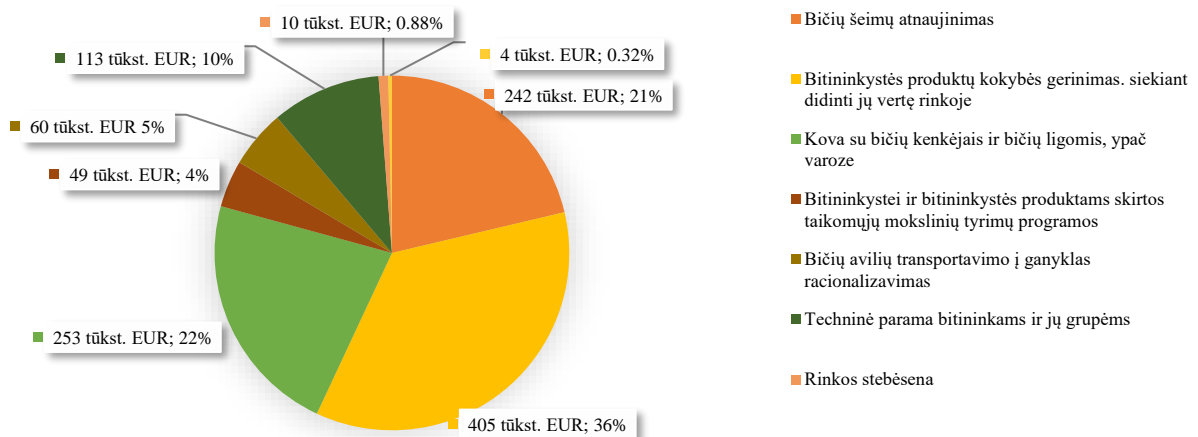
NMA duomenimis, teikiant paramą Lietuvos bitininkystės sektoriui pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“, 2022 m. bitininkams ir bitininkų asociacijoms patvirtinta paramos suma siekė 1092,0 tūkst. EUR, ir tai buvo 28,8 proc. daugiau nei 2021 m. Dar 147,6 tūkst. EUR suma 2022 m. buvo patvirtinta kompensuojamam PVM apmokėti. Bendra patvirtinta paramos suma su PVM kompensavimu sudarė 1239,6 tūkst. EUR ir buvo 28,0 proc. didesnė nei 2021 m. Patvirtintos paramos (be PVM kompensacijos) pokytis 2022 m., palyginti su 2021 m., pagal atskiras priemones pateikiamas 15 paveiksle.

15 pav. Patvirtinta parama bitininkystės sektoriui pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programos“ priemones 2021 m. ir 2022 m., tūkst. EUR

Šaltinis: NMA duomenys.

2022 m. pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ struktūroje didžiausią paramos dalį – 36 proc. – sudarė priemonės „Bitininkystės produktų kokybės gerinimas, siekiant didinti jų vertę rinkoje“ finansavimas. Priemonei „Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoatze“ teko 22 proc., o „Bičių šeimų atnaujinimas“ – 21 proc. programos finansavimo (16 pav.).

16 pav. Paramos bitininkystės sektoriui pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ priemonės struktūra 2022 m.

Šaltinis: NMA duomenys.

2022 m. išmokėta paramos suma pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ sudarė 993,2 tūkst. EUR, kompensuotas PVM – 141,5 tūkst. EUR, iš viso – 1134,7 tūkst. EUR. Bendra 2022 m. išmokėta suma pagal programą buvo 24,1 proc. didesnė, nei 2021 m.

Parama (įskaitant kompensuotą PVM) pagal priemonę *Kova su avilių kenkėjais ir bičių ligomis, ypač varoatoze* 2022 m. sudarė 252,9 tūkst. EUR (detalesnė informacija pateikiama 6 skyriuje).

Parama (įskaitant kompensuotą PVM) pagal priemonę *Bitininkystės produktų kokybės gerinimas, siekiant didinti jų vertę rinkoje* 2022 m. sudarė 404,5 tūkst. EUR. Šia priemone pasinaudojo 349 bitininkai, buvo įsigyta 576 vnt. bitininkavimo inventoriaus. Vidutinė vienam paramos gavėjui išmokėta suma inventoriaus įsigijimui siekė 1159 EUR.

Parama pagal priemonę *Bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtos taikomųjų mokslinių tyrimų programos* sudarė 48,6 tūkst. EUR. Šioje priemonėje dalyvavo 4 pareiškėjai. Buvo atlikti 2 varoatozės erkių biologijos ir kitų bičių ligų, kenkėjų ir kovos su jais priemonių tyrimai bei 2 bičių biologijos, veislininkystės, ekologijos ir genetiniai tyrimai. Pagal šią paramos priemonę vidutinė paramos gavėjui išmokėta suma siekė 12,2 tūkst. EUR.

Parama pagal priemonę *Bičių šeimų atnaujinimas* sudarė 241,8 tūkst. EUR. Už šią sumą buvo įsigyti 1020 naujų avilių ir 22 veislinės grynarasis bičių motinos. Šia priemone pasinaudojo 275 bitininkai, o vidutinė paramos gavėjui išmokėta suma siekė 879 EUR.

Parama pagal priemonę *Bičių avilių transportavimo į ganyklas racionalizavimui* sudarė 59,9 tūkst. EUR. Už šią sumą buvo įsigyti 41 transportavimo įrenginys ir 9 transportavimo įrenginių priedai. Šia priemone pasinaudojo 42 bitininkai (įvertinta mokėjimo prašymų), o vidutinė paramos gavėjui išmokėta suma siekė 1426 EUR.

Parama pagal priemonę *Techninė parama bitininkams ir jų grupėms* sudarė 113,3 tūkst. EUR. Už šią sumą buvo surengti 8 mokymai savivaldybių mastu, kuriuose dalyvavo 137 bitininkai; surengta 1 konferencija, kurioje dalyvavo 122 bitininkai; suorganizuota 1 išvyka, kurioje dalyvavo 32 bitininkai; išleistas 1 leidinys ir 6 straipsniai bitininkams; parengta 20 reportažų per televiziją, radiją; finansuotas 1 Lietuvos bitininkystės sektorių reprezentuojančios interneto svetainės sukūrimas ir palaikymas.

Parama pagal priemonę *Rinkos stebėseną 2022 m.* sudarė 10 tūkst. EUR. Už šią sumą buvo parengta 1 bitininkystės sektoriaus studija.

Parama pagal priemonę *Medaus ir bičių produktų fizinių ir cheminių savybių analizė, siekiant nustatyti jų kokybines savybes* sudarė 3,7 tūkst. EUR. Šia suma buvo paremta 63 medaus kokybės tyrimų atlikimas, priemone pasinaudojo 21 bitininkas, o vidutinė paramos gavėjui išmokėta suma siekė 175 EUR.

2022 m. „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ priemonėse iš viso dalyvavo 5316 bitininkų (apie 59 proc. visų registruotų šalies bitininkų). Bitininkų, dalyvavusių paramos priemonėse ir įsigijusių inventorių, skaičiaus pokytis 2021 m., palyginti su 2020 m., pateiktas 13 lentelėje.

13 lentelė. Bitininkų, dalyvavusių pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ priemonėse skaičius ir bitininkų, įsigijusių inventorių, skaičius 2021–2022 m., vnt.

	2021	2022	Pokytis 2022, palyginti su 2021, proc.
Bitininkų, dalyvavusių „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ priemonėse, skaičius	5634	5316	–5,6
Iš jų:			
Bitininkų, įsigijusių avilius, skaičius	329	275	–16,4
Bitininkų, įsigijusių pervežimo įrenginių, skaičius	39	41	5,1

Bitininkų, įsigijusių bitininkavimo inventorių (išskyrus avilius ir pervežimo įrenginius), skaičius	275	576	109,5
---	-----	-----	-------

Šaltinis: NMA duomenys.

2022 m. bitininkystės ūkiai be priemonių pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ galėjo pasinaudoti nacionalinėmis lėšomis finansuojama priemone „Paramos teikimas bičių laikytojams už papildomą bičių maitinimą“. Paramos tikslas – bičių laikytojams, laikantiems ne daugiau kaip 150 bičių šeimų, iš dalies atlyginti išlaidas, susijusias su papildomu bičių maitinimu, kai įsigyjamas įprastinis, ekologiškas cukrus arba invertuotojo cukraus sirupas. Šią paramą 2022 m. gavo 6,64 tūkst. bičių laikytojų (73,2 proc. visų Lietuvos bičių laikytojų), iš jų 14 – ekologinės gamybos. Jiems buvo išmokėta 1053,34 tūkst. EUR parama, tame skaičiuje 6,22 tūkst. EUR – ekologinės gamybos ūkiams. 2022 m., palyginti su 2021 m., paramos suma padidėjo 12,9 proc., o paramos gavėjų skaičius – 3,9 proc. Už vieną bičių šeimą mokama paramos suma neekologiniams bitynams siekė iki 5,79 EUR, o ekologinės gamybos bitynams – iki 11,58 EUR. Vidutiniškai vienas paramos gavėjas 2022 m. gavo 158,6 EUR paramos, arba 44,1 proc. daugiau nei 2021 m.

IŠVADOS

- 2022 m. pradžioje Lietuvos bitininkai laikė 231,8 tūkst. bičių šeimų. 2023 m. pradžioje daugiausiai bičių šeimų buvo užregistruota Vilniaus (37,2 tūkst.), Panevėžio (34,2 tūkst.) ir Utenos (31,8 tūkst.).
- ŽŪDC duomenimis, 2023 m. sausio 1 d. buvo registruotos 230472 bičių šeimos, o jas laikė 9242 bičių laikytojai. 2022 m. vidutiniškai viename Lietuvos bityne buvo laikoma 23,8 bičių šeimos, o 2023 m. – 24,9.
- VŠĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo sertifikuoti 25 ekologiniai bitininkystės ūkiai, kurie laikė 1102 bičių šeimas, vidutiniškai vienam ūkiui teko 44,1 bičių šeimos.
- ŽŪDC duomenimis, 2022 m. profesionalių bitininkų buvo 40, o jų laikomų bičių šeimų skaičius siekė 13138.
- Vidutinis bitininkų amžius – 59 metai.
- ŪADT duomenimis, 2021 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teko 2,67 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 1,82 EUR ir kintamos – 0,85 EUR. Prognozuojama, kad 2022 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teks 4,11 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 3,08 EUR ir kintamos – 1,02 EUR. 2021 m. varozės kontrolės išlaidos, tenkančios vienam pagamintam medaus kilogramui, sudarė 0,02 EUR. Prognozuojama, kad 2022 m. šios išlaidos gali siekti 0,05 EUR.
- 2022 m. Lietuvoje buvo surinkta 6017 t medaus – 23,8 proc. mažiau nei 2021 m. Apie 15–20 proc. surinkto medaus bitininkai suvartojo savo ir bityno reikmėms, apie 30–40 proc. buvo supirktas (iš jo apie 2–3 proc. skirta perdirbimui), apie 40–55 proc. parduota tiesiogiai vartotojams.
- Mažmeninė medaus kaina 2022 m., palyginti su 2021 m., padidėjo 13,7 proc. Brangiausiai medus buvo parduodamas didžiuosiuose prekybos tinkluose (2022 m. medaus kaina šiuose tinkluose 13,5 proc. viršijo vidutinę mažmeninę medaus kainą), pigiausiai – paprastose turgavietėse (2022 m. medaus kaina šiose turgavietėse buvo 8,1 proc. mažesnė už vidutinę mažmeninę medaus kainą). Medaus supirkimo kaina 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo 1,3 proc.
- Užsienio prekybos medumi balansas 2021–2022 m. buvo teigiamas. Lietuviškos kilmės medaus eksportas 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo 36,9 proc., o importas – 26,8 proc. 2021–2022 m. 70–80 proc. lietuviškos kilmės medaus išvežta į Lenkiją, o importo struktūroje vyravo medus iš Ukrainos.
- 2022 m., palyginti su 2021 m., bitininkystės ūkių, užsiimančių pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą (NKP) pagamintų bičių produktų gamyba, skaičius sumažėjo nuo 72 iki 49, o šių ūkių pagaminto medaus kiekis – nuo 106,4 iki 76,4 tonų, arba 25,4 proc.
- 2022 m., palyginti su 2021 m., sertifikuotų bitininkystės ūkių, užsiimančių ekologine bitininkyste, skaičius sumažėjo nuo 30 iki 25, o šių ūkių pagaminto medaus kiekis – nuo 36,4 iki 26,5 tonų, arba 27,0 proc.
- 2016–2021 m. VMVT vykdė amerikiečių bičių perų puvinio stebėseną. 2021 m. šios ligos paplitimas sudarė 10,5 proc. 2022 m. amerikiečių bičių perų puvinio stebėseną nebuvo vykdoma.
- ŪADT duomenimis, 2021 m. Lietuvos bitininkystės ūkis patyrė vidutiniškai 8,8 tūkst. EUR išlaidų. Didžiausią dalį išlaidų struktūroje (35,6 proc.) sudarė nusidėvėjimo išlaidos. Antra pagal dydį išlaidų dalis buvo specifinės išlaidos (32,6 proc.), jos siekė vidutiniškai 2862 EUR vienam ūkiui ir buvo 217 EUR didesnės nei 2020 m.
- ŪADT duomenimis, 2021 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teko 2,67 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 1,82 EUR ir kintamos – 0,85 EUR. Prognozuojama, kad 2022 m. vienam pagamintam medaus kilogramui teks 4,11 EUR išlaidų, iš jų: pastovios – 3,08 EUR ir kintamos – 1,02 EUR. 2021 m. varozės kontrolės išlaidos, tenkančios vienam pagamintam medaus kilogramui, sudarė 0,02 EUR, prognozuojama, kad 2022 m. šios išlaidos gali siekti 0,05 EUR.
- Patvirtinta parama Lietuvos bitininkystės sektoriui pagal „Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programą“ 2022 m. buvo 28,8 proc. didesnė nei 2021 m. Didžiausią patvirtintos paramos dalį (36 proc.) 2022 m. sudarė parama pagal priemonę „Bitininkystės produktų kokybės gerinimas, siekiant didinti jų vertę rinkoje“. Paramos pagal šią priemonę augimas 2022 m., palyginti su 2021 m., taip pat buvo vienas didžiausių –

92,0 proc. – po priemonės „Techninė parama bitininkams ir jų grupėms“. Pastaroji priemonė per minėtą laikotarpį išaugo 3,2 karto.

PRIEDAS

1 lentelė. Bitininkystės sektoriaus pagrindiniai rodikliai 2020–2022 m.

	2020	2021	2022	Duomenų šaltiniai
1. Bitininkų ir bičių šeimų skaičius				
Žiemą praleisti paruoštų bičių šeimų skaičius, vnt. (einamųjų metų lapkričio 1 d. duomenimis)	208743	215740	229562	ŽŪDC
Bitininkų skaičius, vnt. (sausio 1d.)	8928	8974	9074	ŽŪDC
Profesionalių bitininkų skaičius (laikančių daugiau kaip 150 bičių šeimų), vnt.	24	27	40	ŽŪDC
Profesionalių bitininkų laikomų bičių šeimų skaičius, vnt.	8924	9992	13138	ŽŪDC
Bitininkų, kurie parduoda veislinę medžiagą, skaičius, vnt.	n. d.	n. d.	n. d.	VMVT
Vidutinis bitininkų amžius, metai	59	59	58	ŽŪDC
2. Bitininkystės produkcija				
Medus, tonos	6033	7894	6017	VDA
3. Vidutinė parduodamos bitininkystės produkcijos kaina				
Medus (mažmeninė kaina), EUR/kg	5,87	5,86	6,66	VDA
Medus (didmeninė kaina), EUR/kg	2,45	3,16	3,12	VDA, EUROSTAT
Bičių vaškas, EUR/kg	9,50	9,50	9,50	ŽŪM
Bičių pienelis, EUR/g	2,25	2,25	2,25	ŽŪM
Propolis, EUR/kg	52,5	52,50	60,00	ŽŪM
Žiedadulkės, EUR/kg	17,5	17,50	18,50	ŽŪM
4. Bičių veislininkystė				
Vidutinė bičių motinos kaina, EUR/vnt.	61,25	41,05	45,55	ŽŪM
Vidutinė bičių spiečiaus kaina, EUR/kg	42,50	42,50	45,00	ŽŪM
5. Vidutiniškos su bitininkystės produkcijos gamyba susijusios išlaidos				
Vidutinis gaunamo medaus kiekis iš vieno avilio per metus, kg	29,2	37,1	26,8	VDA
Pastovios išlaidos, EUR/kg	3,36	1,82	3,08*	ŪADT
Kintamos išlaidos, EUR/kg	0,70	0,85	1,02*	ŪADT
Varozės kontrolės išlaidos, tenkančios vienam kilogramui medaus, EUR/kg	0,01	0,02	0,05*	ŪADT
6. Rinkos struktūra				
Tiesiogiai vartotojams parduodamas medus, proc.	45–65	40–55	40–55	EKVI
Perpirkėjams parduodamas medus, proc.	20–35	30–40	30–40	EKVI
t. sk. perdirbimui parduodamas medus, proc.	2–3	2–3	2–3	EKVI
Eksportas, tonos	2964,2	3127,8	2217,5	VDA
Vidutinė eksporto kaina, EUR/kg	2,4	2,76	3,24	VDA
Lietuviškos kilmės eksportas, tonos	1859,2	2080,9	1313,7	VDA
Vidutinė lietuviškos kilmės eksporto kaina, EUR/kg	2,68	2,89	3,19	VDA
Importas, tonos	2182,8	2437,3	1784,0	VDA
Vidutinė importo kaina, EUR/kg	1,55	1,86	2,21	VDA
7. Medaus kokybė				
Pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagaminto medaus kiekis, tonos	101,0	106,4	79,4	EKOAGROS

Bitininkystės ūkių, užsiimančių pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų gamyba, skaičius, vnt.	94	72	49	EKOAGROS
Bičių šeimų skaičius bitininkystės ūkiuose, užsiimančiuose pagal Nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų gamyba, vnt.	3391	2804	2124	EKOAGROS
Pagaminto ekologiško medaus kiekis, tonos	25,0	36,4	26,5	EKOAGROS
Ekologinių bitininkystės ūkių skaičius, vnt.	28	30	25	EKOAGROS
Ekologinių bičių šeimų skaičius, vnt.	1265	1348	1102	EKOAGROS
8. Parama				
Bitininkų, dalyvaujančių Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui programos priemonėse, skaičius, vnt.	4689	5634	5316	NMA
9. Apsirūpinimas inventoriumi				
Bitininkų, įsigijusių avilius, skaičius, vnt.	173	329	275	NMA
Bitininkų, įsigijusių pervežimo įrenginį, skaičius, vnt.	27	39	41	NMA
Bitininkų, įsigijusių bitininkavimo inventorių (išskyrus avilius ir pervežimo įrenginius), skaičius, vnt.	218	275	349	NMA
10. Bičių sveikatingumas				
Amerikinio bičių perų puvinio paplitimas, proc.	6,04	10,05	n. d.**	VMVT

* Progozė.
** 2022 m. Stebėseną nebuvo vykdoma.

Vida Dabkienė
Studijos vadovė, EKVI mokslo darbuotoja